

NOVI

ODMEV

GLASILO KULTURNO PROSVETNEGA DRUŠTVA
SLOVENSKI DOM

ŠTEVILKA 9
DECEMBER 1999

SLOVENSKI DOM

1929 1999 V ZAGREBU

BESEDA UREDNIKA

Nekaterim je že prešlo v navado, da kar naprej godrnjajo, češ da se v društvu nič ne dogaja. Poletje je pač tako. Dvomesečni oddih. Za tiste, ki so navajeni na bogata tedenska dogajanja, je bil september resnično bolj klavrn. Res je tudi, da je 9. številka Novega odmeva izšla pozneje, kot smo predvidevali. Vzrok? Časovna stiska. Za nekatere so bili namreč poletje in prvi jesenski dnevi zelo vroči. Ne samo zaradi "stopnj Celzija", ampak tudi zaradi 70-letnega starčka - našega društva. Morali smo ga preobleči v slovesno jubilejno obleko. Del uredništva se je zakopal v arhivske papirje. Treba je bilo prebrskati in prebrati na tisoče strani dokumentov (zapisniki, plakati, programi, vabila, poročila ...). Med brskanjem pa vsakih nekaj ur pod tuš - za razhladitev od Celzijev in za spiranje prahu od starih listin. Potem sta prišla na vrsto "krojenje" in "friziranje" besedila za letopisno knjigo o 70-letnem delovanju našega društva. Poiskati je bilo treba odgovore na številna vprašanja: kdo, kdaj, zakaj, kako... Preverjali so se podatki, citati, imena, priimki... In tako naprej in tako naprej... Prva različica besedila, druga različica besedila, tretja... En stil, drug stil... Ilustracija je nejasna, slika premajhna, fotografija prevelika, slika na napačnem mestu, opis slike ni natančen. Računalnik in njegovi virusi. Računalnik prepoln podatkov. Internet "zaštekani". Strah, groza in koma... Toda nazadnje je zgodovinska knjiga izšla. Jubilejna proslava je uspela. Novi odmev je izšel. Dogajanja so se vrnila v ustaljene tirnice. Nezdovoljnih in kritikov pa tako in tako nikoli ne manjka. Brez njih ni nobenega društva. Pa pozdrav do naslednjega branja. Jubilejnega!!! Pripravlja se 10. številka Novega odmeva!

Silvin Jerman

VSEM ČLANOM
SLOVENSKEGA DOMA IN VSEM
BRALCEM NOVEGA ODMEVA
ČESTITAMO BOŽIČ
IN NOVO LETO 2000!

FRANJO TUĐMAN (1922 - 1999)

Decembra je umrl hrvaški predsednik Franjo Tuđman, prvi voditelj neodvisne, suverene in mednarodno priznane Republike Hrvaške. Na njenem čelu je bil več kot devet let.

Rodil se je 14. maja leta 1922 v Velikem Trgovišču. Šolal se je v Zagrebu. Med 2. svetovno vojno je bil partizan, po osvoboditvi pa je postal general. Leta 1961 je izstopil iz JLA in se iz Beograda vrnil v Zagreb, kjer se je posvetil znanosti. Zaradi hrvaškega nacionalizma je bil dvakrat zaprt.

Junija leta 1989 je postal voditelj novoustanovljene Hrvaške demokratične skupnosti, ki je prepričljivo zmagala tako na prvih svobodnih volitvah leta 1990, kot tudi na vseh naslednjih.

Dr. Franjo Tuđman je Hrvaško vodil v času mednarodnega priznanja, krvave vojne, osvobajanja zasadenih ozemelj in doseganja popolne ozemeljske celovitosti države.

Po razpadu SFRJ leta 1991 je hrvaški predsednik samo enkrat obiskal Slovenijo, in sicer oktobra leta 1992. S slovenskim predsednikom Milanom Kučanom se je v Zagrebu sešel dvakrat. V začetku leta 1992, ko sta podpisala sporazum o diplomatskih odnosih med Slovenijo in Hrvaško ter junija leta 1994, ko sta se zavzela za hitrejše reševanje odprtih vprašanj. Po tistem je bil obisk hrvaškega predsednika v Sloveniji večkrat načrtovan, vendar nikoli izpeljan, med drugim tudi zaradi njegove bolezni.

Dr. Franjo Tuđman je zbolel leta 1996, svojo zadnjo bitko pa je izgubil decembra leta 1999, po dolgotrajnem zdravljenju v zagrebški bolnišnici Dubrava.

Prvi tuji državnik, ki se je poklonil Tuđmanovemu spominu in to že 11. decembra, je bil slovenski predsednik Milan Kučan. Na pogrebu so bili premier Janez Drnovšek, predsednik parlamenta Janez Podobnik, zunanji minister Boris Frlec in veleposlanik v Zagrebu Boštjan Kovačič.

Sožalno brzojavko je družini Tuđman poslal tudi Slovenski dom.

MONOGRAFIJA O SEDMIM DESETLETJIH SLOVENSKEGA DOMA

Slovenski dom ima svojo knjigo! Vseh 70 let zgodovine našega društva je zdaj popisanih na 96 straneh monografije z naslovom Slovenski dom v Zagrebu. Od leta 1929 do leta 1999. Oče tega dela je Silvin Jerman, ki se je že pred leti odločil, da bo skušal odpraviti nejasnosti o tem, kdaj je društvo nastalo, kdo so bili njegovi ustanovitelji in voditelji, kdaj in zakaj je spreminjalo ime, v kakšnih okoliščinah je delovalo, kakšni so bili njegovi vzponi in padci... Z brskanjem po arhivu Slovenskega doma, Hrvaškem državnem arhivu in po polnicah zagrebške univerzitetne knjižnice je dognal, da je društvo nastalo jeseni leta 1929, da se je sprva imenovalo Narodna knjižnica in čitalnica, da pa je pozneje večkrat spremenilo ime: Narodni dom, Slovenski dom, Slomškovo prosvetno društvo Slovenski dom in nazadnje zopet - Slovenski dom. Ko se je začel približevati 70. rojstni dan društva, je vodstvo Slovenskega doma prižgalo zeleno luč za pravo knjigo. Silvin Jerman je do letošnjega poletja s pisalnim strojem napisal na desetine strani s kronološkimi podatki o razvoju društva. Osnovno besedilo je pregledala, uredila, oblikovala, popravila in dopolnila ter ponekod skrajšala in ponekod razširila Ilinka Todorovski. Preden je besedilo romalo v tiskarno, je bilo treba v arhivu, zapisnikih, Novem odmevu, leksikonih, slovarjih in priložnostnih preveriti še tisoč in eno podrobnost! Vsako novo različico besedila je v računalnik prepisala Miroslava Maria Bahun. Na žalost je zmanjkalo časa za temeljito lektoriranje; napake so pomagali odpravljati "prostovoljci", ki so brali posamezne različice besedila in včasih kar po telefonu dajali nujne nasvete. To so bili Ana Starešinič, Tanja Bernard in Danica Todorovski. Knjiga je začela dobivati svojo podobo šele potem, ko je bilo izbrano slikovno gradivo, za kar so Silvin Jerman, Ilinka Todorovski, Miroslava Maria Bahun in Darko Šonc žrtvovali tudi nekaj poletnih noči. Nekdanje sedeže društva je fotografiral Darko Šonc, panoramski fotografiji Zagreba pa je prispeval Vilko Žiljak. Disketo z besedilom in slikovno gradivo je prevzela Isabelle Bortiek iz Studia FS v Zagrebu, ki je resnično sijajno in nadvse natančno oblikovala knjigo. Naslovnica je delo Jane Žiljak, prav tako iz Studia FS. V času oblikovanja je vladala prava zmrljica: Ali so napisali pod slikami pravi? Ali so imena v indeksu napisana pravilno? Ali so dokumenti čitljivi? Ali je še kje kakšna napaka? Na koncu se je vse srečno izteklo... Iz tiskarne v Bjelovarju je prišlo tisoč izvodov knjige. Še skoraj tople so pričakale objavljene na proslavi v gledališču Gavella... (tbi)

Slovenski dom v Zagrebu: 70 LET SMO IN ŠE BOMO!

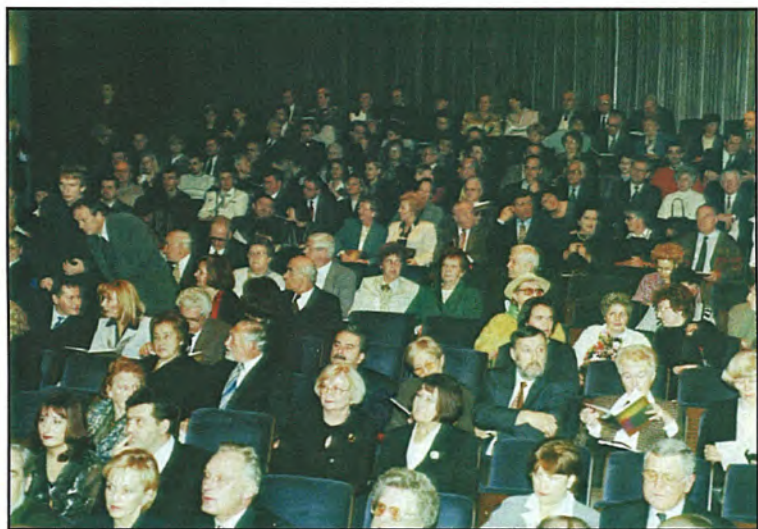
3. decembra je bilo resnično slovesno! Praznik za zagrebške Slovence! Naši člani, prijatelji in gosti so do zadnjega kotička napolnili veliko dvorano dramskega gledališča Gavella.

V imenu pokroviteljev sta na proslavo prišla odposlanec predsednika Hrvaškega državnega sabora Anton **Dubravko Jelčić** in podpredsednica Državnega zbora Republike Slovenija **Eda Okretič Salmič**. Akademik

Debelić, tajnik Slovenske izseljenske matice **Janez Rogelj**, predsednik komisije slovenskega državnega zbora za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu **Marjan Šifrer**, državni sekretar v slovenskem ministrstvu za ekonomske odnose in razvoj **Anton Grabeljšek**, poslanec **Jože Avšič** in brežiški župan **Vladislav Deržič**. Generalni sekretar urada predsednika **Milana Kučana Marijan Šiftar** je s seboj prinesel pozdravno pismo slovenskega predsednika, ki je sporočil, da se bo tudi osebno zavzel, da bo matična domovina Slovincem na Hrvaškem namenila pozornosti, kakršno si zaslužijo. Na proslavi so bili tudi predstavniki vseh slovenskih društev na Hrvaškem. Slovesnost so spremljali številni novinarji iz Slovenije in Hrvaške; prireditev so spremljale kamere kar štirih televizij.

Obiskovalce je že v predverju gledališča pozdravila glasbena skupina Vodmoci iz Bele krajine. Trenutke pred začetkom proslave so si obiskovalci krajšali s prelistavanjem monografije

la Maja Weiss. Z videozaslona sta nas pozdravila tudi slovenski tenorist **Janez Lotrič**, ki blesti na hrvaških opernih odrih, in najbolj znani "Zagrebčanec" **Zvonimir Milčec**. Mešani pevski zbor Slovenskega doma je pod natančno in zahtevno dirigentsko palico **Franca Keneja** najprej ubrano zapel hrvaško in slovensko himno, pozneje pa še dve pesmi, in sicer Planinsko in Slovenski dom. Glasbe je bilo še veliko. Nekdanji učenec našega člana **Nonija Žunca dr. Frane Grubišič** je zapel Oj, rožmarin in Kam, **Sanda Langerholz** je izvedla nekaj Brechtovih songov, ženski vokalni duet **Dolcissima** in vokalni kvartet **Coro Canoro** pa sta zapela slovenski ponarodeli pesmi Kje so tiste stazice in Vsi so prihajali. Zopet sta nas razveselila naša člana,

o Slovenskem domu. Pestro proslavo je zrežirala slovenska režiserka **Maja Weiss**. Prepletali so se "živ program" in kratki video filmi o zgodovini našega društva, ki jih je iz arhivskih posnetkov Slovenskega doma in HRT-ja pripravil

dramska igralka **Josip Bobi Marotti** in **Ivica Kunej**. Prvi je doživeto recitiral pesem Kajetana Koviča *Moje mesto*, drugi pa je prepričljivo interpretiral šaljivo besedilo **Matjaža Rusa** o tem, kako lepo je biti hrvaški Slovenec... Nastopil je tudi slovenski igralec **Radko Polič**. Program je povezovala živahna slovenska televizijska voditeljica **Eva Irgl**. Na oder je povabila tudi **Silvina Jermana**, ki je govoril o svojem življenju na Hrvaškem, in **Olgo Šikovec Luncer**, ki je spomnila na dosežke Slovencev v hrvaškem športu. Proslavo je sklenil predsednik Slovenskega doma **Darko Šonc**. Med drugim je obljubil, da bodo Slovenci tudi v prihodnje mirno in tiho gradili sožitje z večinskim narodom in ohranjali slovensko žerjavico, ki bo tla še zelo dolgo...

Jelčić je izrazil željo, da bi se odnosi med Slovenci in Hrvati razvijali v duhu besed, ki jih je o prijateljskih vezeh med dvema narodoma zapisal največji hrvaški poet August Šenoa. Podpredsednica slovenskega parlamenta pa je zagotovila, da bodo poslanci v prihodnosti še bolj spoštovali dejstvo, da so hrvaški Slovenci most, ki povezuje obe državi. Med gosti so bili tudi državna sekretarka v slovenskem ministrstvu za kulturo **Majda Širca**, namestnik hrvaškega kulturnega ministra **Ivan Šarić**, slovenski veleposlanik v Zagrebu **Boštjan Kovačič** in njegov predhodnik **Matija Malešič**, predstavnik urada hrvaške vlade za narodnostne manjšine **Ivan**

Škoda je, ker je predsednik slovenskega Državnega zbora **Janez Podobnik** tik pred zdajci odpovedal navzočnost na proslavi. Obisk bi lahko izkoristil tudi za sestanek s predsednikom Hrvaškega državnega sabora in vršilcem dolžnosti hrvaškega predsednika **Vlatkom Pavletičem**, ki je navzočnost na proslavi odpovedal šele potem, ko je zvedel, da njegovega slovenskega kolega ne bo v Zagreb... Obžalovanja vredno je, da je obisk v zadnjem hipu odpovedala tudi državna sekretarka v uradu vlade za Slovence v zamejstvu in po svetu **Mihaela Logar**.

Po proslavi so se navzoči zadržali v klepetu ob kozarčku slovenskega vina in prigrizku, najbolj razpoloženi pa so druženje nadaljevali v Slovenskem domu. Tako veličastnega slavja ne bi bilo brez izjemnega prizadevanja skupine članov, ki so za pripravo proslave žrtvovali nešteto prostih trenutkov. Od prve zamisli do zadnjega klepeta po proslavi pa je imel vse niti v rokah predsednik **Darko Šonc**. (lbt)

SESTANKA UPRAVNEGA ODBORA

Pred začetkom počitnic je predsednik **Darko Šonc** sklical sejo upravnega odbora. Na seji, ki je bila 5. julija, so bila obravnavana tekoča vprašanja, toda v ospredju sta bili dve temi: uresničevanje programa in kakovost dejavnosti v prvem polletju ter priprave za proslavo 70. obletnice delovanja Slovenskega doma v Zagrebu. V obširni in plodni razpravi je upravni odbor ugotovil, da je bila dejavnost v prvem polletju zelo široka, bogata in kakovostna. Program je zajemal vse predvidene vsebine - kulturne, prosvetne, zabavne in informativne... Pri obravnavi druge teme je postalo jasno, da za nekatere člane upravnega odbora letos počitnic ne bo. Predsednik Šonc je povedal, da nas čaka zelo veliko dela, če želimo pripraviti dobro proslavo ob 70. obletnici delovanja društva. Za pripravo monografije o Slovenskem domu je treba pregledati še veliko arhivskega gradiva, poseben problem pa je obdobje 1970-1990. Dokumentov iz teh let je namreč zelo malo. Upravni odbor je avtorju monografije **Silvinu Jermanu** predlagal, da si pri opisovanju tega obdobja pomaga s podatki, ki bi jih zbral pri članih Slovenskega doma, ki so v društvu delovali tudi v tem - zaradi pomanjkljive dokumentacije - kritičnem obdobju. Upravni odbor je ugotovil, da priprava monografije ne bi bila mogoča brez vsestranske pomoči članice **Ilinke Todorovski**.

Upravni odbor se je vnovič sešel 12. novembra. Tudi tokrat je bila osrednja tema proslava 70. obletnice Slovenskega doma, ki bo 3. decembra v Dramskem gledališču Gavela v Zagrebu. Ugotovljeno je, da so priprave pri koncu in da so pri tem zahtevnem, strokovnem, organizacijskem delu največ prispevali **Silvin Jerman**, **Ilinka Todorovski**, **Miroslava Marija Bahun** in **Darko Šonc**. Upravni odbor meni, da dosedanje priprave, predložen načrt in program zagotavljajo uspešno proslavo velikega jubileja Slovenskega doma.

Franc Strašek

SLOVENSKI POUK

Pouk slovenskega jezika obiskujeta dve skupini, začetna in nadaljevalna. V začetni skupini je 12 učencev, v nadaljevalni pa 9 učencev. Skupine za otroke ni mogoče oblikovati, ker imajo v osnovni šoli izmenski pouk.

Marija Crnkovič

SREDE S TUJIMI VELEPOSŁANIKI

O RUSIJI IN EVROPSKEM JUGOVZHODU

Slovenski dom so 15. septembra že v jutranjih urah obiskali varnostniki in ga temeljito pregledali. To je bilo znamenje, da nas bo zvečer obiskal posebej pomemben gost. Ob 19. uri je predaval novi ruski veleposlanik na Hrvaškem **dr. Eduard Leonidovič Kuzmin**, in sicer na temo: Rusija in evropski jugovzhod danes. Veleposlanik Kuzmin je spregovoril o zelo težkih in zapletenih razmerah na Balkanu. Ruski interes je konec vojne na Kosovu. Rusija si želi, da bi se vsi spori v prihodnje reševali na miren način. Na vprašanje iz dvorane, zakaj potem tudi sama Rusija posega za orožjem pri reševanju sporov, je veleposlanik odgovoril, da so to pač strateški interesi njegove države. V kulturnem programu je najstopil znani tenorist **Hrid Matič**, nekaj pesmi Aleksandra Puškina pa je prebrala igralka **Ljubica Jovič**. Po predavanju smo poskusili nekaj ruskih kulturnih specialitet, vodke pa tudi ni manjkalo.

Darko Šonc

SLOVAŠKA IN EVROPSKE INTEGRACIJE

Pogum in odkritosrčnost, jasne besede brez dlake na jeziku (kot pravimo), zraven pa zvrhana mera takta in brezhibne diplomatske diskretnosti: vse to - pa še kaj več - so glavni vtisi, ko se spominjamo polne dvorane Slovenskega doma 20. oktobra, ob obisku veleposlanika Republike Slovaške v Republiki Hrvaški (in BiH), njegove ekscelence **Jana Petrika** ter njegovih sodelavcev. Tokratna stoenaintrideseta tribuna veleposlanikov - katerih motor je **Andrija Karafilipovič**, hkrati tudi vsakokratni moderator - je pritegnila izjemno pozornost raznolikoga občinstva. Poleg predsednikov zainteresiranih društev prijateljstva so bili navzoči tudi predstavniki veleposlaništev Slovenije, Češke, Madžarske, Ukrajine in celo veleposlanik Poljske, njegova ekscelence **Jerzy Chmielewski**. Mimogrede se utrne misel, da zastave navzočih na tem povsem neprotokolarnem večeru bržkone kažejo na odkrito zainteresiranost glede nekaterih skupnih ali podobnih vprašanj... Jan Petrik, nekdanji vodilni inženir - konstruktor v tovarni avtomobilov Škoda, pozneje član parlamenta in zdaj veleposlanik daje vtis, da je bil od mladosti vzgajan samo za diplomatski poklic. K tej misli nas ne sili toliko snov, o kateri nam je spregovoril - "Slovaška in evropske integracije", ampak predvsem presenetljivo razorožujoča direktost, s katero nam jo je posredoval. Ves čas je bilo govora samo o Slovaški in težavah, s katerimi se srečuje na poti v združeno Evropo. Gotovo v tuji državi ni prijetno govoriti o napakah in hudih prekrških (zdaj bivše) oblasti v lastni domovini. Toda predavanje veleposlanika Jana Petrika v Slovenskem domu je povsem nevsiljivo in v najbolj elegantni diplomatski maniri krepko presešlo svojo izhodiščno platformo. Če se potrudimo ozreti malo dalj, ne samo preko lastnega dvorišča, potem je lahko ugotoviti, da imajo besede našega cenjenega in dragega slovaškega prijatelja dimenzijo, ki je mnogo, mnogo večja, kot pa je samo razdalja od Bratislave do Zagreba. Ne smemo pozabiti umetnikov, ki ob takšnih prilikah dajo poseben ton večeru. Poleg vsakič toplo sprejetih umetniških nastopov igralca **Ivice Kuneja** in altistke **Rahilke Burzevske** je tokrat navzočim izjemoma posredoval lepoto žive, blagozvočne slovaške pesniške besede kar sam prvi sekretar slovaške ambasade **Jozef Hudlec**. Šele njegove recitacije so dale kulturnemu delu večera res avtentičen narodnostni ton in atmosfero.

A propos atmosfere: brez dvoma je v neformalnem delu, po veleposlanikovem predavanju, precej pripomogla originalna slovaška "borovača". Nemalo smo bili presenečeni: pravi, pravcati slovenski brinjevec! Pa naj še kdo reče, da Slovaki in Slovenci nimamo kaj dosti skupnega! No, kozarček borovače je pomagal, da smo v družbi slikarke **Kneževičeve** (ki je že razstavljala v Slovenskem domu) izvedeli, da se tudi gospa **Hudlecova** ukvarja s slikarstvom. Morda bomo imeli kdaj priliko videti njene slike v istem ambientu. Večer je v celoti dosegel svoj namen. Vsekakor v Slovenskem domu pričakujemo še več takšnih srečanj.

Črt Škodlar

NA PEVSKEM TABORU V ŠENTVIDU PRI STIČNI

Že 30. let v Šentvidu pri Stični potekajo pevski tabori pod geslom Pojo naj ljudje. Letošnja prireditve, ki je bila 20. junija, je bila posebej slovesna. Začela se je s fanfarami in melodijo Pozdravljen, praznični dan, sledila je državna himna, potem pa je spregovoril slovenski predsednik **Milan Kučan**, ki je vse navdušil s pozdravnimi besedami. Veseli smo bili srečanja z njim. Sledili so drugi govorniki. **Ilija Bregar** je povedal, da je na dosedanjih taborih nastopal kar 801 zbor z okoli 20.000 pevci in 874 zborovodji. Jernej Lampret je spomnil, da je bila najtežja priprava 22. tabora pred 7 leti, v času osamosvajanja Slovenije. **Stane Peček** je poudaril, da bistvo tabora "razumeta samo pevec in bog". **Vojko Stopar** je dejal, da so tabori predvsem praznik

slovenske ljudske pesmi in vračanje h koreninam. **Igor Teršar** je spregovoril o slovenskem zborovskem petju ob koncu tisočletja. Že petič zapored je dirigiral **Igor Švara**, povezovalc programa pa je bil **Zvone Hribar**. Naš pevski zbor je nastopal dvakrat. V sobotnem programu Sloven-

cev iz zamejstva in na osrednji nedeljski prireditvi, ko so ob koncu programa vsi zbori odpeli dva venčka ljudskih. Prvega je pripravil **Janez Močnik**, drugega pa **Igor Švara**. Zbore sta spremljala godba na pihala in folklorna skupina Vidovo. Za naš pevski zbor je bil to že 29. nastop zapored. Kar je vsekakor razveseljivo. Vendar pa nam je tudi žal, ker se ne moremo pohvaliti, da smo nastopali na prav vseh taborih. Po koncu programa smo šli na kosilo v gostišče pri Japu Kepa. V zelo prostornem, privlačnem in simpatičnem gostišču, ki je narejen kot stari kozolec, smo se zbrali pevci treh slovenskih zborov - iz Zagreba, Splita in Reke. V lepi naravi smo zapeli, se nasmejali in razšli z željo, da se kmalu vidimo in zopet skupaj zapojemo.

Miroslava Maria Bahun

BOGASTVO, LEPOTA IN RAZLIČNOST KULTUR NA HRVAŠKEM

Ob 50. obletnici Sveta Evrope in 3. obletnici članstva Hrvaške v tej evropski ustanovi je bila 7. novembra v dvorani Vatroslav Lisinski prireditve "Kulturna ustvarjalnost nacionalnih manjšin v Republiki Hrvaški. Pokroviteljica prireditve je bila hrvaška vlada. V njenem imenu je navzoče pozdravila načelnica Urada za nacio-

nalne manjšine **Mila Šimić**. Na prireditvi je sodelovalo 13 (od 15) narodnostnih manjšin ali skupnosti, ki

so predstavile kulturno različnost na območju od Jadrana do Baltika. Nastopi so pokazali vso lepoto kulturne in prosvetne ustvarjalnosti, ki manjšine povezuje z matičnimi državami. Program je trajal tri ure: bil je pester, zelo zanimiv in dinamičen. Pevski zbor "Slovenski dom" je pod vodstvom dirigenta **Franca Keneja** izvedel tri skladbe: Lastovski v slovo, Rož, Podjuna, Zila in Tri medimurske narodne pesmi. Za zelo uspešnoizvedbo so se jim poslušalci zahvalili z burnim ploskanjem. Posebej prijeten vtis je napravil mešani pevski zbor talijanske skupnosti iz Umaga, Pulja, Reke in Rovinja, ki je pod dirigentskim vodstvom **Nella Millotija** izvedel Verdijevo

"Va'pensiero". Ob zadnjih zvokih te skladbe so na oder prišli vsi izvajalci celovečernega programa, ki so za slovo zapeli evropsko himno Oda radosti. To lepoto, ta prizor, ta občutek je bilo res treba doživeti. Prireditve je dejansko pokazala, da manjšine na Hrvaškem svobodno in nemoteno negujejo svojo kulturno dediščino.

Zadovoljna in vidno ganjena **Mila Šimić** se je toplotno zahvalila vsem izvajalcem. Njih in vse navzoče je povabila na prigrizek, kjer so nam ponudili slastne jedi in zlahtno kapljico. V prijetnem okolju je tudi naša, slovenska pesem donela v tiho zagrebško noč do zgodnjih jutranjih ur.

Franc Strašek

V DOBOVI IN ČATEŠKIH TOPLICAH

Na povabilo predsednice Turističnega društva Dobova **Rezike Kramer** smo člani mešanega pevskega zbora Slovenski dom 12. junija obiskali Dobovo. Tam smo se srečali s predstavniki turističnega društva, krajevne skupnosti, občinske turistične zveze Brežice, člani mešanega pevskega zbora Dobova in dobovskimi furmani. V Dobovo smo šli z vlakom. Ko smo prispeli na cilj, so nas tam že čakali furmani, ki so nas po krajšem kulturnem programu in postanku v gostilni **Kramer**, odpeljali do broda na Mostecu. Tako so Dobovčani obudili staro-

davni običaj, ko so tamkajšnji furmani prevažali goste iz Zagreba do broda na Mostecu in Čateških toplic. Vožnja od Dobove do Mosteca je bila imenitna! Ko smo se člani zbora preoblekli v starinska oblačila, se je zdelo, kot bi se skupina Zagrebčanov vrnila iz nekega davnega obdobja. Pri brodu smo se poslovili od furmanov in popili po kozarček za srečo. V Čateških toplicah so nas pričakali predstavniki Term Čatež. Po ogledu čateške riviere so nas povabili na kosilo v eno od njihovih restavracij. Po kosilu smo - jasno - še nekaj zapeli. Morali pa smo pohiteti, ker je po nas prišel turistični vlak (Čatež expres), ki nas je popeljal mimo nekaterih znamenitosti v Brežicah. Od gostiteljev smo se poslovili v Dobovi, od koder smo se polni lepih vtisov vrnili v Zagreb.

Miroslava Maria Bahun

50 LET GLASBENEGA USTVARJANJA PROF. VINKA GLASNOVIČA

Hrvaško društvo skladateljev je 23. septembra priredilo večer v počastitev 50 let glasbenega ustvarjanja prof. **Vinka Glasnoviča**. Njegova življenjska pot je bila zelo pestra. Rodil se je v Janjevu. Zaradi šolanja je kmalu odšel zdoma, v Skopje in Zagreb. Že kot petnajstletni fant je vodil amaterske pevske zборе, preživel je tudi z orgljanjem po cerkvah. Študijska pot ga je zanesla v Slovenijo, saj je na Akademiji za glasbo v Ljubljani študiral in diplomiral iz solopetja. Tudi v Sloveniji je iskal zaposlitve na glasbenem področju, uspešno je nadomestil obolelega organista na Vrhniki in dirigiral oratorij Asumptio skladatelja Hugolina Sattnerja. Poklicna pot ga je vodila v Bjelovar, kjer je bil ravnatelj glasbene šole Vatroslav Lisinski, nato pa v Zagreb, kjer je

poučeval glasbo do upokojitve. Njegovo ustvarjalno delo je pestro in plodno. Izdal je več zbirk pesmi: "Bilogorske pjesme", "Skladbe na riječi Dragutina Domjančića", "Skladbo na riječi A.G. Matoša", "Skladbe na riječi raznih pjesnika", "Zbirka Majci Mariji". Uglasbil je tudi več kantat: Kantata o Zvonimiru, Kantata o knezu Branimiru, Kantata svjetlosti, Kantata Ante Starčević. Uglasbil je tudi več maš, Psalm 102, Oče naš. Pevski zbor Kulturno-prosvetnega društva Slovenski dom v Zagrebu je vodil od leta 1990, od leta 1994 pa vodi zbor duhovne sekcije A.M. Slomšek istega društva. Za naš zbor je uglasbil mašo in več Slomškovich pesmi, med njimi Romarska, Tri najlepše želje, Svete sobote večer in Prešernovo Nezakonsko mati. Za naš zbor je več pesmi tudi priredil: Veselja dom, Pridi, pridi duaš verna, Pojte zvonovi, Zvonovi zvonijo. Pod njegovim vodstvom hrvaški pevski zbor Kralj Zvonimir izvaja Pastoralno mašo slovenskega skladatelja Alojzija Mava, rad pa zapoje tudi v hrvaškem jeziku Marija skoz življenje. Ob tem lepem jubileju mu člani duhovne sekcije A.M. Slomšek želimo še veliko plodnih let z zahvalo za tako požrtvovalno vodenje našega pevskega zbora.

Martina Koman

KATICE, KATICE, KATICE

Za 16. junija je bil v Slovenskem domu napovedan nastop skupine Katicice.

Pričakovali smo folklorno skupino starejših žensk v narodnih nošah. Katicice pa ne bi bile Katicice, če nas ne bi presenetile. Bile so lepe, mlade in z glasovi, ki so nam ganili dušo in srce. Z izbiro pesmi so obudile spomine na že pozabljeno mladost, ko smo še bosonogi hodili in capljali po mehkih stezicah. Te stezice so že zdavnaj zaraščene v grmovje. Katicice so že nekaj let v ospredju slovenske etno glasbene scene. Plesanje in petje pri akademski folklorni skupini France Marolt sta jih tako prevzela, da so svoje druženje nadaljevale kot pevska skupina dvanajstih deklet. Pojejo tri-, štiri-, pet- in celo šestglasno. Pri tem ne gre zgolj za nizanje akordov; vsak glas poje svojo melodijo. Bile so nominirane za Zlatega petelina. Nastopajo po celi Sloveniji. Bile so že v Italiji, Avstriji, Švici,

Nemčiji in na Poljskem. Obleke Katicice so kreacija Prešernove nagrajenke **Elene Fajt**. Zelo lepo jih je bilo videti pod Prešernovo sliko v Prešernovi dvorani našega doma. Posebej smo bili presenečeni, ko so zaigrale na glavnike. Danes si le redki doma zavrtijo ploščo s tovrstno glasbo. One pa jo z vso vnemo predstavljajo najmlajšim v šolah in pred mlado publiko, ki je za Katicice poseben izziv. V čast si štejejo, ko jim najstniki - in to tisti, ki jih ob prihodu v dvorano sprejmejo z bučnim smehom ali celo zvižganjem - ob zaključku nastopov navdušeno ploskajo. Tako smo tudi mi s solzico v očesu ploskali, ploskali... in po nastopu še marsikatero z njimi zapeli. Vsem Katicicam in čisto vsaki posebej - iz srca hvala.

Katarina Furjan

V PETEK SE DOBIMO

Tudi letos poleti nismo imeli petkovih srečanj, saj so naši člani na morju ali pa pri "lavorju". Zato smo junijsko srečanje posvetili tudi julijskim slavlencem, septembra pa so se nam pridružili tudi rojeni v mesecu avgustu. Obakrat je bil program zelo pester. Junija je **Marijan** že na začetku programa s svojo pesmijo tako razpoložil navzoče, da so vsi peli - kot en pevski zbor. Potem je **Silvin** uprizoril neverjetnega trgovskega potnika in dobro izmučil svojo partnerico **Polono** v vlogi direktorice. Publika je bila zelo zadovoljna in je izvajalce kar trikrat s ploska-

njem poklicala "pred odrski zastor". Septembra je **Marijan** s svojimi domislicami dočaral prizore s poletnih počitnic. Prekinil ga je **Silvin**, ki je pridrvel z vso mogočo poletno opremo in z besedami, da hiti na (od države subvencionirani) odih za upokojece po ugodni ceni 699 kun in da se boji, da bodo aranžmaje, ki so na voljo, zasedli upokojeenci, ki prejema 500 kun pokojnine. Ali pa še manj. Po-

tem smo si ogledali projekcije razglednic, ki so nam jih poslali naši člani, da bi nam pričarali lepote dopustov. Dobili smo jih z obale, iz planinskih krajev in tudi iz tujine. Tudi tokrat ni manjkalo duhovitih komentarjev.

Na oktobrskem srečanju je **Marijan** sporočal, da bomo imeli do konca leta za seboj že petdeseto petkovo srečanje, kar je poleg sedemdesete obletnice Slovenskega doma tudi lep jubilej. Dogovorili smo se, da bomo v naših programih pripravili parodije na štiri obdobja Slovenskega doma v štirih državah. V prvi epizodi, ki je obravnavala čas pred drugo svetovno vojno, smo videli, kako kaplar uči svoje vojake bontona. In to v izvedbi... ah, pa saj se ve! Kaj bodo prinesla naslednja srečanja, bomo pa še videli.

Sima Hoje

DUHOVNA SEKCIJA ANTON MARTIN SLOMŠEK

Duhovna sekcija Anton Martin Slomšek je junija končala duhovno zelo bogato sezono. Že prvi mesec po poletnih počitnicah, september, pa nam je prinesel veliko novega veselja. V soboto, 2. junija smo poromali v Slovenijo, v Slomškove kraje. Na Ponikvi, v Slomškovem rojstnem kraju, smo se pridružili številnim romarskim skupinam iz raznih krajev Slovenije. Za vse skupine je bila skupna sveta maša, s petjem sta sodelovala naš pevski zbor in zbor iz

župnije sv. Petra v Ljubljani. V Slomškovi rojstni hiši smo si ogledali spominski muzej. Na poti domov smo se ustavili pri sv. Emi na Pristavi pri Mestinju, ki je še danes znana božja pot. Župnik **Franci Strašek** se nam je spomladi pridružil pri slovenski maši v Zagrebu na Stepinčevem grobu. Zato smo se želeli ponovno srečati z njim. Na svoj račun je prišel tudi naš član **Milan Rupnik**, ki je tu preživel otroška leta. Zato smo z zanimanjem prisluhnili njegovemu izčrpnemu opisu krajev. Ustavili smo se še na Bizeljskem, kjer je Slomšek začel svojo duhovniško pot kot kaplan. Sedanji župnik **Vilko Šolinc** pride večkrat maševat v Zagreb, zato je bil obisk toliko bolj prijeten. S pesmijo smo se zahvalili Bogu za tako lepo romanje.

Deležni smo bili še enega bogatega duhovnega doživetja. V soboto, 26. junija je bil v zagrebški katedrali posvečen za mašnika jezuit p. **Niko Bilić**, po materi Slovenec. Novo mašo je imel v nedeljo, 27. junija v baziliki presvetega srca Jezusovega - iz te župnije je tudi doma - skupaj še z dvema jezuitoma. Pri novi maši je imel pridigo jezuit p. **Janez Knafeljc**, novomašnikov bratranec. P. Niko se nam je popoldan pridružil pri slovenski maši. Župnik **Metod Oblak** je poudaril, kako znamo Slovenci ceniti novo mašo. Pregovor pravi, da se za novo mašo spleča iti tako daleč, da se pri tem strgajo novi podplati. Ljudje so bili resnično srečni, ko so prejeli novomašniški blagoslov.

Martina Koman

NAGRADENI FILMOVI MLADE REŽISERKE MAJE WEISS

Film "Cesta bratstva in enotnosti" mlade avtorice **Maje Weiss**, nagrađen na Slovenskem filmskem festivalu, a u našem domu prikazan 2. lipnja, bio je za sve prisutne jedinstveni doživljaj. Film je dokumentarnog karaktera snimljen od "Triglava do Vardara", diljem prostora bivše države. Snimljene su zanimljive situacije i razgovori ljudi, koji se slažu da je u stvari to bratstvo i jedinstvo bila umjetna tvorina. Ovisno o događajima naše bliske prošlosti komentari su imali gorči ili manje gorak prizvuk. Imali smo priliku vidjeti i dva kratka igrana filma: Balkanski revolveraši i Adrian. Mlada avtorica je zaista iskričavog duha i snažne inventivnosti. Balkanski revolveraši snimljeni su prije događaja na Kosovu, a zbivanja su alegorično predskazana. Adrian je lirski priča o odrastanju dječaka uz svoju mamu. Prekrasni idilični prikazi ljudskog srca i duše.

Jelena Balent

ANTUN VRDOLJAK V SLOVENSKEM DOMU

V Slovenskem domu je 9. junija predaval **Antun Vrdoljak**, član Mednarodnega olimpijskega odbora in predsednik Hrvaškega olimpijskega odbora, sicer pa znan javni delavec, filmski igralec in režiser. Govoril je o svojih vezeh s Slovenijo in Slovenci, predvsem v športu, pa tudi v politiki, kulturi in umetnosti. Pri tem je omenjal **Milana Kučana**, **Janeza Drnovška**, **Janeza Kocjančiča**, **Leona Štuklja**, **Miroslava Cerarja**, **Staneta Potokarja**, **Berta So-**

tlarja, Hinka Nučiča, Viko Podgorsko, Bernardo Oman, Vasilija Jordana, Olgo Šikovec in druge. Antun Vrdoljak se je izkazal za šarmantnega sogovornika, odličnega in zelo dobronamernega prijatelja Slovenije in Slovencev. Pogovor je vodil član Slovenskega doma, novinar **Vilko Luncer**.

Olga Šikovec - Luncer

VIKI GROŠELJ IN SEVERNI TEČAJ

Po skoraj dveh letih nas je 13. oktobra spet obiskal in razveselil **Viki Grošelj**, eden od najbolj znanih in aktivnih slovenskih alpinistov. Aprila letos se je skupaj s hrvaškim alpinistom **Stipom Božičem** ter **Stanetom Klemencom** in **Ratkom Vodiškom** odpravil na Arktiko do severnega tečaja. Enkratno opis poti od ljubljanskega letališča Brnik do cilja je bil popestren s prelepimi diapozitivi.

V Moskvi so na polet v Sibirijo čakali tri dni. Skupaj smo doživljali to prekrasno mesto, v katerem je po političnih spremembah vse belo - črno. V Sibirijo so potovali z letalom. Pot do mesta Hatanga ob reki Kotuj je trajala 6 ur. V tem rudarskem mes-

tu živijo potomci pregnanih Ukrajincev. Življenjske razmere so nemoogoče, saj temperature padejo tudi 30 stopinj pod ničlo. Odprava je v čakalnju na primerne vremenske pogoje spoznavala kraje ob zaledeneli reki in avtohtone nomade, lovce na živali, ki živijo na saneh. Naslednja etapa na potovanju je bila ledena baza Borneo, ki leži na 89 stopinjah severne zemljepisne širine. Tu se sastajajo mednarodne odprave, namenjene na severni tečaj. Odtod so jih popeljali s helikopterjem in jih po nekaj urah letenja iskrali na ledeni plošči. Pri temperaturi minus 30 stopinj Celzija so peti dan pešačenja, 26. aprila, stopili na severni tečaj, kar je bil za Grošlja enkratno dogodek.

Polona Jurinč

V SPOMIN DR. MIRKU MIRNIKU

Presenetila nas je vest, da nas je 23. oktobra za vedno zapustil naš aktivni član univerzitetni profesor **dr. Mirko Mirnik**. Rodil se je 31. januarja leta 1917 v Celju, kjer je končal osnovno šolo in gimnazijo. Leta 1941 je diplomiral na oddelku kemijske tehnologije Tehnične fakultete v Zagre-

bu. Deset let pozneje je doktoriral na Prirodoslovno-matematični fakulteti zagrebške univerze, kjer je leta 1946 postal asistent, leta 1955 docent, leta 1959 izredni profesor, leta 1963 pa redni profesor. Upokojil se je leta 1987. Predaval je analitično in fizično kemijo ter elektrokemijo in radiokemijo. Dvajset let

(1955-1995) je bil znanstveni sodelavec v Inštitutu Ruđer Bošković v Zagrebu. V letih 1963-64 je bil tehnični svetovalec Internacionalne komisije za jedrsko energijo na Dunaju, v letih 1974-75 znanstveni sodelavec Inštituta za fizikalno kemijo pri univerzi Erlangen v Nuernbergu, v letih 1975-76 pa svetovalec na srednjezhodnem radioizotopnem centru za arabske države v Kairu. Opravljal je prek 60 izvirmih eksperimentalnih del in prek 20 teoretskih del. Z njimi je velikokrat izzval svetovno znane znanstvenike. Pogosto je predaval v različnih evropskih državah in

Združenih državah Amerike. Opavljal je več pomembnih dolžnosti. Bil je prvi anorganski radiokemik, ki so ga imenovali za sanitarnega inšpektorja za zaščito pred ionizirajočim žarčenjem. Za svoje znanstveno delo je leta 1965 prejel nagrado Ruđer Bošković. O njegovem slovesu veliko govori podatek, da ga je odbor za dodelitev Nobelovih nagrad iz kemije Švedske kraljevske akademije znanosti dvakrat povabil (leta 1973 in 1989), da predlaga kandidate za Nobelovo nagrado. Za svoje zasluge naj mirno počiva na pokopališču Mirogoj. *Silvin Jerman*

V SPOMIN DR. LADISLAVU DEUTCHU

Umrl je **dr. Ladislav Deutsch**, škof evangeličansko-luteranske cerkve. Od njega smo se 25. julija v cerkvi Kristusa Kralja poslovili tudi člani Slovenskega doma. Rodil se je leta 1929 v Legradu v Sloveniji. Po maturi v Murski Soboti leta 1949 je odšel na študij v Goettingen. Diplomiral in magistriral je na teološki fakulteti na Dunaju, doktoriral pa v Bratislavi, na temo o znamenitem hrvaškem reformatorju in znanstveniku Matthiasu Faciusu Illyricusu. Leta 1960 je prišel v Zagreb, kjer je v cerkvi v Gunduličevi ulici služil bogoslužje za za-

grebške evangeličane. Bil je eden od ustanoviteljev Teološke fakultete Matija Vlačić Ilirik, kjer je predaval dogmatiko in cerkveno zgodovino, več let pa je bil tudi dekan. Bil je član številnih teoloških in filozofskih skupnosti, kjer se je zavezal za ekumenizem in razumevanje med krščanskimi cerkvami ter drugimi verskimi skupinami. Pridobil si je velik ugled kot znanstvenik in cerkveni dostojanstvenik. Kot predavatelj je gostoval na številnih evropskih univerzah, med njimi na pariški Sorboni, v Upsali, Manheimu, Ljubljani... Zastopal je interese krščanstva, svoje cerkve in hrvaškega naroda. Bil je borec za ekumenizem na Hrvaškem in zato so ga upravičeno imenovali -

graditelj mostu med evangeličansko in katoliško cerkvijo. Prešeren je v svojih pesnitvi "Memento mori" zapisal: "Dolgost življenja našega je kratka kaj znanecv je zasula že lopata odprta noč in dan so groba vrata al dneva ne pove nobena pratka". 50 let je minilo, od kar smo se kot maturanti murskosoboške gimnazije Kneza Koclja razkropili po svetu in se samo še občasno sestajali in obujali spomine. Spomine, ki so nas v nekem posebnem času s svojimi zahtevami in prilikami formirali in nam dali morda prezgodnjo zrelost. Vlado, letos smo te čakali zaman, ker si zbolel in nisi mogel z nami obiskati našega lepega Prekmurja, kjer si v Bodencih začel svojo pot duhovnika. Dokler bomo prisotni v tej stvarnosti, bomo nosili v sebi spomin na vse, ki so bili nekoč delček naših življenj. Želimo ti dobra potovanja v daljavo in obžalujemo, da ne boš več z nami, s svojimi sošolci na občasnih srečanjih. *Cvetka Jezovšek-Matko*

SLOVO OD LEONA ŠTUKLJA

Le štiri dni pred svojim 101. rojstnim dnevom, 8. novembra, je umrl **Leon Štukelj**, slovenski telovadec, ki se je rodil le dve leti po začetku prvih olimpijskih iger moderne dobe in ki je postal najstarejši živeči dobitnik zlate olimpijske medalje. Najuspešnejši slovenski športnik se je od gimnastike poslovil v 37. letu starosti, po šestih olimpijskih in 14 medaljah s svetovnih prvenstev. Svojo zadnjo

olimpijsko medaljo je osvojil leta 1936 - srebrno na krogih. Olimpijade leta 1932 v Los Angelesu se na žalost ni mogel udeležiti, ker Jugoslovani takrat niso imeli denarja za ekipo. Po razpadu SFRJ leta 1991 je postal nacionalni heroj Slovenije, kjer njegov lik krasi prvo slovensko znamko, upodobljen pa je tudi na kovancu za 5 tolarjev. Za njegovo stoletnico mu je Slovenija pripravila veliko praznovanje, obiskal pa ga je tudi predsednik MOK

Juan Antonio Samaranch. Na praznovanju je dejal: "Ko sem se zbudil in se zavedel, da sem star 100 let, sem se malce zamislil, vendar sem čez nekaj trenutkov ugotovil, da sem prav v redu. V življenju sem prestal mnogo težkih trenutkov, vendar pa tudi nekaj srečnih. Veselim se vsakega novega dne." Naketere Štukljeve besede in navade so postale že legendarne. Njegov "recept" za dolgo življenje je bil: "Malo jesti, malo piti, le kozarec vina na dan, ne kaditi in predvsem se veliko gibati". Ko so ga leta 1997 med obiskom v New Yorku povabili na olimpijske igre leta 2012, za katere si mesto prizadeva, je Štukelj obljubil, da bo zagotovo prišel, vendar "s povratno vozov-

nico za nazaj v nebesa". Ob stotem rojstnem dnevu smo mu čestitali tudi člani Slovenskega doma. Ob tej priložnosti smo mu - kot nekdanjemu zagrebškemu študentu - podarili častno člansko izkaznico našega društva in ga povabili, naj se nam pridruži pri proslavljanju našega jubileja - 70. obletnice Slovenskega doma. Za čestitko se nam je zahvalil s kratkim pismom, v katerem je med drugim napisal: "Rad bom prišel na proslavo jubileja, če bom še tako pri moči, kot sem trenutno. Hvala za počastitev s sprejemom med društvene člane!"

Ob novici o smrti velikega slovenskega športnika je Slovenski dom Štukljevi soprogi poslal sožalno brzojavko. *(i.t.)*

V SPOMIN SLAVICI HORJAK

O nemeli smo ob tragični novici, da je 10. decembra na cesti ugasnilo življenje naše Slavice Horjak, ko se je vračala s pevske vaje in petkove družabne prireditve v Slovenskem domu. Slavica Horjak je bila rojena 21. januarja leta 1918 v Desiniču blizu slovenske meje. Zgodnjih otroških let se je rada spominjala, čeprav je mladost preživljala v Slavoniji. Ko je kot dekle prišla za zaslužkom v Zagreb, je tu spoznala moža - Slovence. Zato ni čudno, da se je včlanila v Slovenski dom. Z veliko vneto je sodelovala pri raznih akcijah, na primer pri temeljiti obnovi prostora Slovenskega doma, bila je članica zbora društva in pevskega zbora duhovne sekcije Anton Martin Slomšek. Vrsto let je bila članica upravnega odbora društva, zadnja štiri leta pa je tudi vodila duhovno sekcijo A.M. Slomšek. S pristržno gostoljubnostjo je pripravljala vse potrebno za srečanja po slovenski maši: od prigrizka do peciva, ki ga je sama napekla. Tudi na rože, ki jih je prinašala s svojega vrta, ni pozabila. Z drobnimi pozornostmi nas je velikokrat razveseljevala. Znala se je veseliti vsega lepega, občudovala je lepoto narave, pa tudi lepoto, ki so jo ustvarili ljudje. Slovenci ji moramo biti hvaležni za zgled, kako je poleg kulture svoje domovine znala sprejemati tudi našo slovensko kulturo. Njeno življenje, ko se je tako razpisno razdajala ne samo svoji domovini ampak tudi v Slovenskem domu, je bilo hvalnica Bogu, veri vsega življenja. Zato upamo, da ji bo Bog bogat plačnik, saj ni nič majhno, kar je storjeno iz ljubezni.

Martina Koman

V 102. letu starosti je 7. decembra umrla naša rojakinja, najstarejša Zagrebčanka Marija Prezelj (roj. Kovač). Rodila se je 11. marca leta 1898 v Starem trgu pri Ložu, v Zagreb pa se je priselila leta 1928, skupaj z možem Albionom Prezljem. Slovenska pesem jo je spremljala vse življenje. Z brezhibno odpetim venčkom slovenskih narodnih se je letos spomladi zahvalila članom Slovenskega doma, ki so ji s šopkom rož čestitali 101. rojstni dan.

(vl)

MEDNARODNI KULTURNO-EKOLOŠKI TABOR MLADIH V ŠENTJURJU

Dokler je drevo še mlado, se lahko zravnja, staro drevo se ulomi. A.M. Slomšek Poletje prinaša s seboj čas veselja, radoživosti in brezskrbnih počitnic. Del tega utripa smo užili tudi udeleženci mednarodnega kulturno-ekološkega tabora mladih v Šentjurju pri Celju. Tabor, ki je potekal od 27. junija do 4. julija, smo ob iskreni pomoči domačinov pripravili sklad Okolje smo vsi iz Celja, Svetovni slovenski kongres, šentjurški taborniki ter sodelavci osnovne šole Franja Malgaja iz Šentjurja. Tabora se je udeležilo 83 otrok, starih od 12 do 17 let. Mladim iz Slovenije so se na pobudo Svetovnega slovenskega kongresa pridružili tudi njihovi vrstniki, slovenski otroci iz Italije, in sicer iz Benečije, Režije in Trsta, prišli pa so tudi mladi iz Hrvaške ter Bosne in Hercegovine. Tabor je ob pomoči mladih tabornikov - vodnikov ter **Aleša Vidmarja** in **Jane Podobnika** vodil **Janez Kukovič**, program pa so nam pomagali izvajati tudi gostje iz ZDA. Vsebinska taborjenja je bila sestavljena iz kulturno-zgodovinskega programa, programa na temo ekologije, duhovnosti, športnih in družabnih iger, pa tudi iz spoznavanja skavtsko-taborniških veščin. Udeležence smo seznanili s skladatelji Ipvaci, posebno pozornost pa smo namenili življenju in delu škofa Antona Martina Slomška. V okviru spoznavanja zgodovinsko-arheoloških znamenitosti smo mladim predstavili poznoantično naselbino na Rifniku in sam grad Rifnik. Poseben

poudarek smo namenili ekologiji, vendar ne toliko varovanju narave, kot prav ekologiji duha. V okviru tega smo pripravili predavanja na temo psiholoških stisk mladih, kot sta zasvojenost in odvisnost ter se pogovarjali o pomembnosti zdravih medčloveških odnosov. Bivanje smo popestrili s športnimi igrami, med katerimi je bil mladim najbolj všeč baseball. Dopolnjevala sta ga družabni in zabavni program. Najbolj doživeti so bili prav večeri ob tabornem ognju. Mladim nismo upogibali vej, dali smo jim drobce življenjskih izkušenj in smerokazov, spleтали smo nova prijateljstva in si obljubili, da se naslednje leto zopet srečamo, tudi zato, "da bi po boljših ljudeh skrbeli za boljše čase".

Jana Podobnik,
Svetovni slovenski kongres

Rifnik - Na vzpetini stožaste oblike so odkrili temelje naselbin iz 5.-6. stoletja - iz časa preseljevanja ljudstev. Na vrhu Rifnika, ki mu pravijo Ajdovski gradec, so našli keltske novce, okoli 200 ilirskih grobov in bronasto glavo, ki jo pripisujejo Germaniku - rimskemu vojskovođji iz 1. stoletja. Odkrili pa so tudi zgodnjekrščansko baziliko. Danes je to spomeniško urejena lokacija. Z Rifnika je lep razgled na knjiške gore in po Kozjanskem.

Ipavčevi - Rojstna hiša družine Ipvavcev v Šentjurju je zgrajena v bidermajerskem slogu. Obnovil jo je arhitekt Jože Plečnik.

(Cvetka Matko)

EKOLOŠKI TABOR ŠENTJUR PRI CELJU

To poletje sem preživela deset lepih dni na ekološkem taboru v Šentjurju pri Celju. Tja so me 27. junija pripeljali starši. Takoj sem si izbrala mesto v šotoru. Nekaj minut po ogledu tabora smo se morali postaviti v zbor. Vseh sto otrok se je moralo postaviti v vrsto v obliki črke "u". Spoznali smo svojega vodjo. Zelo me je veselilo, da sem lahko spoznala veliko otrok iz Italije, BiH, Slovenije in Hrvaške. Vsak dan smo morali vstati ob 7. uri. Po zajtrku smo šli na predavanja. Predavali so gostje iz Amerike v angleščini, imeli pa smo tudi prevajalca. Poslušali smo predavanja o zasvojenosti in ekologiji. Imeli smo tudi ure angleščine. Dva trenerja iz Amerike sta nas učila bejzbol. Vsak drugi dan smo šli na pohod. Na prvem pohodu smo hodili 4 do 5 ur in prešli okoli 16 kilometrov. Obiskali smo rojstno hišo

Antona Martina Slomška. Na drugem pohodu smo videli Rifnik, Resevno, cerkev Sv. Rozalije in središče Šentjurja. Vse skupaj je trajalo 9 ur. Zadnji pohod je bil kratek in med hojo nam je eden od gostov iz Amerike govoril o rastlinah, ki smo jih videli. Imeli smo tudi predavanja o taborništvu. Vsak večer smo imeli različne programe. Zelo mi je bilo všeč, ko sta nas dve glasbeni skupini zabavali cel večer. Peli sta popularne pesmi in nas zelo navdušili. Edino, kar nas je motilo, je bil velik naliv, ko smo imeli poln šotor vode, ko je bil v vodi ves tabor, ko so

bile okoliške poti polne luž. "Jezero" sredi tabora se ni posušilo kar nekaj dni. Ker je bilo vse spolzko, smo padali v blato. Zadnji dan nam je trener **Alan** podelil bejzbojske žogice. Ta dan smo pospravili ves tabor in pred odhodom smo se še zadnjič zbrali v zboru. Podelili so nam diplome in majice, in sicer kot darilo profesorjev iz Amerike. Poslovali smo se, si izmenjali naslove in odšli domov.

Irena Šonc

O UPORABI JEZIKOV MANJŠIN

Zagreb je v začetku novembra obiskala strokovna skupina Sveta Evrope za jezike manjšin, ki jo je vodil **Philip Blair**. Na njegovo pobudo se je petčlanska skupina 3. novembra sešla s predstavniki Sveta nacionalnih manjšin Republike Hrvaške. Na sestanku, ki je potekal v Židovski občini v Zagrebu, je Blair poročal o stališčih v zvezi z uporabo jezikov manjšin, ki jih je predstavil na dosedanjih sestankih s predstavniki hrvaške vlade. Predsednica Sveta nacionalnih manjšin **Sanja Tabaković-Zoričić** je spregovorila o reševanju perečih vprašanj, ki bremenijo manjšine na Hrvaškem. Manjšine še vedno niso dosegle sprememb ustavnega zakona in zakona o društvih ter sprejetja posebnega zakona "lex specialis", ki bi urejal vsa vprašanja, povezana z nacionalnimi manjšinami. Posebej je opozorila na diskriminacijo, ki so jo doživeli Slovenci ob izbrisu iz hrvaške ustave. Predstavnik Zveze slovenskih društev na Hrvaškem **Franc Strašek** je v zvezi s tem poudaril, da so Slovenci na Hrvaškem to nerazumno potezo razumeli kot žalitev in odvzem že pridobljenih pravic. Pripadniki slovenske manjšine se ne morejo šolati v maternem jeziku, ne morejo uporabljati slovenščine v uradnih zadevah, nimajo pravice do dvojezičnih osebnih dokumentov, nimajo svojega predstavnika v Hrvaškem državnem Saboru... Predstavniki Sveta Evrope je pozval, naj po svojih močeh prispevajo, da bo škoda odpravljena in da bodo Slovenci vnovič uvrščeni v hrvaško ustavo, v kateri so bili zapisni od leta 1990 do leta 1997. Gosti iz Sveta Evrope so postavljali dodatna vprašanja o tej problematiki. Zlasti jih je zanimalo število Slovencev, ki živijo na Hrvaškem (posebej v Zagrebu), ter njihova razširjenost v mestnih in vaških okoljih. Na izrecno Blairovo vprašanje, ali je izbris Slovencev iz hrvaške ustave posledica reciprocnosti, je Strašek odgovoril, da je o izbrisu odločal nedefiniran pojem avtohtonosti nacionalnih manjšin, da pa je bila v igri tudi recipročnost. Vendar pa se Slovenci na Hrvaškem s tem vprašanjem ne morejo ukvarjati; gre za zadevo, ki jo je treba reševati na meddržavni ravni. Slovenci na Hrvaškem ne zahtevajo nič drugega, kot vrnitev pravic, pridobljenih s prvo hrvaško ustavo iz leta 1990.

Franc Strašek

NOVE KNJIGE ZA SLOVENSKI DOM

V ljubljanskem Cankarjevem domu je od 23. do 28. novembra potekal 15. slovenski knjižni sejem. Naša članica Maša Sotlar je predstavnice založnikov povabila, naj prispevajo k obogatitvi knjižnice Slovenskega doma. Njen poziv je obrodil sadove! Prešernova družba, Nova revija, založba Domus in založba Pisanica so našemu društvu podarile 58 novih slovenskih knjig. (ms)

SVET NARODNOSTNIH MANJŠIN

Člani Sveta narodnostnih manjšin se sestajajo vsako prvo sredo v mesecu, po potrebi pa tudi večkrat. Tako je bilo maja in junija, ko so v sodelovanju s Svetom Evrope stele priprave za seminar z naslovom Vloga nevladnih manjšinskih društev pri uresničevanju pravic narodnostnih manjšin. Seminar je potekal 10. in 11. junija v hotelu Esplanade. Predsednik Zveze slovenskih društev na Hrvaškem **Darko Šonc** se je vključil v delovno skupino, ki je obravnavala prispevek manjšinskih društev pri ohranjanju nacionalne identitete. V delovni skupini je podrobno govoril o dejavnostih slovenskih društev na Hrvaškem ter o njihovem sodelovanju s hrvaško vlado in matično domovino Slovenijo. Eden od poletnih sestankov Sveta narodnostnih manjšin je bil posvečen problemom romske manjšine, ki želi v Zagrebu postaviti romski kulturni center. To je zaradi razdrobljenosti romske manjšine zelo težko in Svet bo Romom pomagal pri njihovem povezovanju.

Na prvem sestanku po poletnih počitnicah je Svet razpravjal o zastopanosti manjšin v Hrvaškem državnem saboru. Sestavil je svoj predlog, ki pa ga poslanci pri sprejemanju novega volilnega zakona na žalost niso upoštevali. Člani Sveta so 25. oktobra obiskali HRT in se pogovarjali z direktorjem **Ivico Vrkičem** ter **Obradom Kosovcem** in **Zoranom Slipčevićem**. Zahtevali so boljše zastopnost problematike manjšin v programih Hrvaške radiotelevizije. Predstavniki HRT-ja so se načelno strinjali s predlogom Sveta, da bi morala manjšinsko problematiko pokrivati posebna redakcija, ki bi pripravljala posebne kronike, in da bi bili v svetu redakcije predstavniki vseh manjšin, ki bi sodelovali pri imenovanju urednika. Ni jasno, ali je načelna podpora povezana s predvolilnim razpoloženjem, ali pa predstavniki HRT-ja iskreno podpirajo prizadevanja narodnostnih manjšin na Hrvaškem. Jeseni je ožja delovna skupina Sveta narodnostnih manjšin začela pripravljati gradivo za spremembo delovanja in organiziranosti vladnega urada za narodnostne manjšine, kar bo zagotovo sprožilo še veliko burjo - tako v uradu, kot med manjšinami. V delovni skupini sta tudi predstavnika Zveze slovenskih društev na Hrvaškem **Darko Šonc** in **Franc Strašek**. (dš)

KNJIGE ZA SLOVENCE IZ SPLITA

Slovensko društvo Triglav je 3. septembra v dvorani Teatrin priredilo proslavo, posvečeno knjigi in slovenski besedi. Društvo je prejelo kar 810 knjig, ki so jih za Slovence v Splitu zbrali poslušalci Radia Brežice in Državna založba Slovenije. Akcija je stekla ob svetov-

nem dnevu knjige, 23. aprila, in sicer na pobudo **Natje Jenko - Sunčič**. S to donacijo se je knjižnica društva Triglav podvojila Na proslavi je prek 200 gostov prisluhnilo slovenskim narodnim pesmim v izvedbi mešanega pevskega zbora **Franc Bogovič** iz Dobove in pevskega zbora društva Triglav. Recitali so člani skupine **Žarek iz Brežic**. Proslavo je vodila **Natja Jenko Sunčič**. Na proslavi je bilo veliko uglednih gostov, med njimi direktor založništva Državne založbe Slovenije **Peter Špi-**

ler, generalni tajnik Slovenske izseljenske matice **Janez Rogelj**, predsednik Zveze slovenskih društev na Hrvaškem **Darko Šonc** in svetovalka za kulturo na slovenskem veleposlaništvu v Zagrebu **Alenka Vipotnik**. Občino Brežice, ki je bila pokrovitelj akcije, je zastopal član občinskega sveta **Franc Hedl**, ki je društvu izročil plaketo občine Brežice, najstarejšemu članu **Karlu Kronegerju** pa prenesel pozdrave brežiškega župana **Vladislava Deržiča**. (pl)

POLETNA ŠOLA SLOVENŠČINE

Zavod za šolstvo in Ministrstva za kulturo in šport Republike Slovenije sta poletno šolo slovenskega jezika letos organizirala v Beli krajini in na Notranjskem. Učenje materinščine v domovini za otroke iz zamejstva Slovenija pripravlja že 30 let, poletna šola pa je bila organizirana osmič. Na Notranjskem je pouk potekal v Postojni in v Cerknici, in sicer od 24. julija do 7.

avgusta. Večina starejših udeležencev je bila nastanjenih v bungalovih Pivka Jama v Postojni, ostale pa so sprejele družine njihovih vrstnikov v Cerknici. Vsako leto se prijavi več otrok. Pred dvema letoma jih je bilo na Ljubnem okoli 30, letos pa je bilo prijavljenih prek 140 otrok. V Cerknico smo prispeli 24. julija okoli 12. ure. Najprej smo opazili veliko šolsko stavbo, ki je obkrožena s prekrasnimi igrišči. Na prvi pogled se zdi prevelika za takšno mesto. Pozneje zvedemo, da ima Cerknica približno 3.000 prebival-

upamo, da bo hiša ostala cela... Dva tedna sta minila, spet smo v šoli v Cerknici. Poteka prireditev, ki so jo otroci pripravili za nas. Izmenjavata se pesem in smeh. Otroci delijo časopis, ki so ga sami naredili. Gledam šolarje, vesele otroke iz Avstralije, Švice, Makedonije, Bosne in Hercegovine in Hrvaške, ki se očitno brez problema lepo družijo. Vprašam se, kdaj in kje v življenju nastanejo tiste meje, ki danes večkrat na nelep način delijo ljudi in tudi cele narode. Peljemo se domov. Bojan prepeva slovensko pesem o deklici, ki je šla v goro po vodo in zajela ribico...

Silvester Kmetič

KMALU ZAKON O SLOVENCİH BREZ SLOVENSKEGA DRŽAVLJANSTVA (2. DEL)

V prejšnji številki Novega odmeva sem pisal o pobudi šestih poslancev slovenskega državnega zbora (**Ivo Hvalica, Majda Kragelj Zbačnik, Marijan Šiffrer, Janez Mežan, Vincencij Demšar in Rudolf Petan**), ki so predlagali sprejetje "Zakona o statusu Slovencev brez slovenskega državljanstva". Tokrat opozarjam na razloge, zaradi katerih bi bilo treba sprejeti zakon in njegova načela.

Predlagatelji zakona ugotavljajo, da to področje doslej še ni bilo urejeno. Veliko Slovencev v zamejstvu in po svetu se je odločilo za pridobitev slovenskega državljanstva, vendar to ne bi smela biti edina možna oblika povezanosti z Republiko Slovenijo. Upoštevati je treba, da številni Slovenci na tujem želijo, ostati lojalni državi, v kateri živijo in katere državljanstvo imajo. Kaj pa dvojno državljanstvo? Na to vprašanje predlagatelji odgovarjajo z ugotovitvijo, da bi dvojno državljanstvo upravičence lahko vodilo v najrazličnejše zadrege in tudi moralno stisko. V večini držav, kjer živijo številčno pomembne skupnosti Slovencev (Avstrija, Nemčija), dvojnega državljanstva namreč sploh ne tolerirajo in te države predpisujejo avtomatično prenehanje državljanstva, če je njihov državljan na lastno prošnjo sprejet v državljanstvo katerekoli druge države. Predlagana zakonska ureditev je nova možnost za vse Slovence, ki nimajo slovenskega državljanstva, a si želijo neko pravno-formalno povezanost z matično domovino. Hkrati odpravlja vse možne dileme in zaplete, ki bi se skoraj zagotovo pojavili z večjim številom dvojnih državljanov. Sprejetje tega zakona bi pomenilo korak naprej na poti prizadevanj, da bi vsi Slovenci sveta zaživel povezano in enotno z matično domovino Republiko Slovenijo. S sprejetjem tega zakona pa bi Republika Slovenija opravila tudi dejanje priznanja, da so Slovenci v zamejstvu in po svetu nenaдомestljivo prispevali k njeni osamosvojitvi in mednarodni uveljavitvi. Predlagatelji ugotavljajo, da je načelo, ki pomeni tudi izhodišče tega zakona, naslednje: Republika Slovenija je matična domovina vseh Slovencev, ne glede na to, kje živijo in od kod izhajajo. Iz tega načela izhaja še drugo načelo: Država Slovenija je tudi njihova matična domovina, zato Slovenci brez slovenskega državljanstva niti v Sloveniji niti v odnosih z njo ne smejo biti obravnavani kot tujci. Kljub zavemanju za pravno državo in spoštovanje mednarodnih pogodb, pa je v slovenski javnosti razširjeno prepričanje, da slovenska država ne bi smela izenačevati tujcev neslovenske in tujcev slovenske narodnosti. To "metanje v isti koš" se je pokazalo za nevdržno. Dejansko bi se našel le redkokdo, ki bi zavednega Slovenca, državljana katerekoli tuje države, imel na ozemlju Republike Slovenije za tujca. Med drugim je skoraj zanesljivo mogoče napovedati tudi pozitivne gospodarske posledice uveljavitve tega zakona. Brez dvoma bi zakon povečal priliv slovenskega podjetniškega kapitala iz različnih koncev razvitega sveta. Večji bi bil tudi pritok znanja in intelektualnega potenciala.

Franc Strašek

SLOVENSKI "GOSPAR" ANTON NANUT

Čas ga je premagal, tudi ponižal, ampak ga ni zapustil. Namesto da bi bežal za zmagovalcem in sledil koraku zgodovine, je premagani Dubrovnik svoj čas vezal nase in danes živi v njem kot duh v steklenici. Namesto, da bi postal naš sodobnik, vsi mi radi postanemo sodobniki Dubrovnika. (Zvonimir Berković)

V staro mesto sem po vseh strahotah, ki smo jih spremljali po televiziji, prvič stopila v mračnem februarjem popoldnevu zdaj že davnega leta 1992. Hodila sem po Stradunu. Razbite šipe, razbiti strešniki, razbite kamnite fasade hiš, cerkev in samostanov, razbite fontane... Stradun prerasel z mahom, nikjer žive duše... Po tistem sem se vsako leto vračala v Dubrovnik, kjer sem sodelovala v obnovi in preživljala dopust. Spoznala sem številne domačine, med njimi tudi nekaj dubrovniških Slovencev. Turisti se postopno vračajo, obnova mesta je zacelila rane. Dubrovniški festival se je odvijal vsa leta, čeprav skromnejše kot pred vojno. Vračajo se umetniki s celega sveta, tudi slovenski. Septembra lani sem bila na koncertu Dubrovniškega simfoničnega orkestra, ki mu je dirigiral maestro Anton Nanut. Tako sva se spoznala. Tudi letos so me na Stradunu dočakali plakati za dva koncerta z maestrom Nanutom. Okoliščine so hotele, da se je Dubrovnik vsadil v moje srce in da je postal moja velika ljubezen. Zato sem stalno razmišljala, da bi v Novem odmevu predstavila prav posebnega Dubrovčana. Slovenca. Gospara. Maestro Anton Nanut je prav to! Pogovarjala sva se ob sončnem zahodu na terasi Mestne kavarne, pred nama blaščeči Stradun in ponosni Orlando.

- Kako se je začela in razvijala vaša glasbena kariera?

Rodil sem se v Kanalu ob Soči. Obiskoval sem zasebno glasbeno šolo v Gorici. Srednjo šolo sem končal v Ljubljani, kjer sem tudi diplomiral na Akademijo za glasbo. V času študija sem bil zelo aktiven kot asistent v Slovenski filharmoniji. Ustanovil sem Akademski zbor, sa katerim sem osvojil 1. nagrado v Arezzu v Italiji.

- Kmalu ste prišli v Dubrovnik.

Po končanem študiju leta 1958 sem prejel povabilo za gostovanje v Dubrovniku. Zadržali so me kot dirigenta Mestnega orkestra. Leta 1959 sem postal direktor dubrovniške Glasbene šole. Dubrovnik sem želel povezati z glasbenim svetom, zato sem k sodelovanju povabil pedagoge iz tujine, predvsem iz Češke. Veliko učencev je Glasbene šole v Dubrovniku odhajalo na študij na ljubljansko akademijo.

- Tudi vi ste odšli in se vrnil v Ljubljano.

Leta 1972 sem bil izvoljen za predstojnika dirigentskega oddelka na Akademiji za glasbo v Ljubljani. Na tem oddelku delujem še danes. Od leta 1974 vodim tudi Slovenski oktet in Slovenski komorni orkester. Od leta 1975 sem vodilni dirigent Slovenske filharmonije, od leta 1981 pa tudi umetniški vodja Simfonikov RTV Slovenija.

- Še vedno ste zelo aktivni.

Sem umetniški direktor Filharmonije v Udinah (Videm), vodja novega Slovenskega okteta, stalni gost Nemškega komornega orkestra v Frankfurtu, orkestra v Padovi, dveh orkestrrov v Mehiki, orkestra v Cannesu... Gostujem po celem svetu, od Irana in Nemčije, do Argentine in Mehike.

- Poskrbeli ste za zapise za prihodnost.

Izdal sem 180 zgoščenk po celem svetu. Zadnja leta veliko snemam za Radio Slovenija.

- Vrniva se k Dubrovniku, na katerega ste zelo navezani.

Vsa leta sem gost - dirigent Dubrovniškemu simfoničnemu orkestru. Redno gostujem v Dubrovniku s Slovensko filharmonijo in Simfoniki RTV Slovenija. - Kako ste doživljali rušenje Dubrovnika? To so bili grozljivi prizori. Nikoli jih ne bom mogel pozabiti. Takoj sem se vključil v pomoč Dubrovniku in Hrvaški. S Slovenskim oktetom in Simfoniki RTV Slovenija sem nastopal na številnih dobrodelnih koncertih po vsej Sloveniji. Pomagal sem tudi Hrvatom v Ljubljani. Za svoja prizadevanja sem prejel - meni zelo ljubo - odlikovanje: hrvaški predsednik dr. Tuđman mi je dodelil odlikovanje Danice Hrvaške z likom Marka Marulića. Imenovali so me tudi za ambasadorja hrvaške glasbe na tujem. V tej vlogi posebej opozarjam na dela dubrovniškega skladatelja Luke Sarkočevića.

- Dobili ste tudi pomembne hrvaške nagrade.

Na Dubrovniškem festivalu sem prejel 1. nagrado Slobodne Dalmacije za izvedbo Mozartovega Requiema, nagrado mesta Dubrovnika, nagrado Milke Trnine ter zlato liro. - Tudi slovenske nagrade so pomembne. Sem dobitnik nagrade Prešernovega sklada ter Župančičeve in Bevkove nagrade.

- Kaj pa mednarodna priznanja?

Prejel sem Zlato medaljo občinstva v Milanu, Smetanovo nagrado, medaljo dvorane Carnegie Halla in še nekatere druge.

- V Dubrovniku ste sodelovali s številnimi znanimi solisti in orkestri.

Sodeloval sem z Mstislavom Rostropovičem, Aldom Ciccolinom, Dubravko Tomšič, Slovensko filharmonijo, Zagrebškimi simfoniki, Zagrebško filharmonijo...

- Kateri so vaši najljubši skladatelji?

Predvsem Mozart, Beethoven in Šoštakovič.

- Kako ocenjujete sodelovanje med Hrvaško in Slovenijo?

Kulturno sodelovanje je odlično. Sodelujem v pripravah gostovanj slovenskih umetnikov na Hrvaškem in obratno. Letos je na festivalu v ljubljanskih Križankah gostoval Dubrovniški simfonični orkester in to z zelo velikim uspehom.

- Maestro, hvala za pogovor. Upam, da se vidimo tudi v Zagrebu, v našem Slovenskem domu. Vsekakor pa nasvidenje leta 2000 v Dubrovniku.

Z Antonom Nanutom sem se pogovarjala na predvečer koncerta v prekrasnem atriju Kneževe palače, na katerem je maestro dirigiral Dubrovniškemu simfoničnemu orkestru. Na sporedu sta bili Simfoniji št. 4 in 7 Ludwiga van Beethowna. Preden sva se razšla, je povedal, da bo to zanj zelo pomemben koncert, saj z njim končuje poletno sezono. Brž pa mi je naštel obveznosti, ki ga čakajo jeseni - od septembrskih nastopov s Simfoniki RTV Slovenija do novembrskega gostovanja v Mehiki. Zadnji poletni koncert maestra Nanuta, 9.9.1999 ob 9. uri zvečer, sem si ogledala tudi sama. Bil je nekaj posebnega. Čeprav je bil v znamenju samih devetk, ni bilo napovedanega konca sveta. Koncert je vzbudil novo upanje za ranjeni in še ne povsem zaceljeni Dubrovnik ter za boljšo prihodnost naše druge domovine. Postanimo sodobniki Dubrovnika in Hrvaške.

Polona Jurinić

**Lidija
Žderić,**
**DIREKTORICA
Mure,**
**TRGOVINE I
USLUGA
D.O.O.**

HRVAŠKA PREPOZNAVA SLOVENSKO KAKOVOST

Tudi na Hrvaškem je beseda Mura drugo ime za vrhunsko modo, za kakovostna in elegantna oblačila za moške in ženske. Hrvaški kupci so Muri ostali zvesti tudi po osamosvojitvi Slovenije in Hrvaške, za kar se jim je slovenski modni prvak oddolžil z izboljšano ponudbo na hrvaškem trgu.

- Sprva je imela Mura na Hrvaškem samo predstavništvo s tremi trgovskimi potniki. Leta 97 pa je nastalo novo podjetje, ki je v večinski lasti slovenske Mure in ki zdaj zaposluje že 18 ljudi. V dobrih dveh letih smo odprli dve lastni trgovini, in sicer v Splitu in na Reki, ter štiri franšizne trgovine, v katerih lastniki - kot pove že samo ime - prodajajo naše proizvode. Poleg tega ima Mura na Hrvaškem še 45 velikih kupcev. Lahko bi rekla, da smo postali ena družina. Da bi kupcem še olajšali dostop do naših proizvodov, da bi izboljšali pogoje nabave in prodaje ter okrepili propagandno-marketingne akcije, se je Mura odločila za veliko naložbo na Hrvaškem. Na Zagrebški ulici smo zgradili distribucijski center s poslovnimi prostori, tako imenovanim "show roomom" in skladiščem. Gre za naložbo, ki je vredna dva milijona mark.

Hrvaška za Muro ostaja tuji trg številka ena.

- Tako je bilo že pred osamosvojitvijo držav. Tudi v zdajšnjih razmerah, ko kupna moč na Hrvaškem ni ravno na zavirljivi ravni, se kupci radi odločajo za Murina oblačila. Izbirajo lahko med izdelki iz Murinih blagovnih znamk - Mura (za moške in ženske), Leona in Carniolus - ter iz ekskluzivnih licenčnih znamk - Jaguar in Bassler. Mura ponuja kakovost, ki ima seveda svojo ceno. Zato so med našimi zvestimi kupci tudi ljudje iz tako imenovanega srednjega sloja, ki so v zdajšnjih razmerah primorani pazljivo ravnati s svojim denarjem. Vendar pri Muri vedo, kaj bodo zanj dobili.

Temu primerni so verjetno tudi vaši finančni uspehi.

- Lani je Mura na hrvaškem trgu s približno 4,5 milijoni prebivalcev ustvarila promet v višini 9,5 milijonov mark. In to s samo štirimi zaposlenimi. Letos bo - kot kaže - promet večji še vsaj za 5 odstotkov. Naše podjetje je nastalo šele pred dobrima dvema letoma, pa vendar smo že prejeli priznanje Zavoda za poslovne raziskave, ki nas je uvrstilo v sam vrh, med štiri odstotke najbolj uspešnih podjetij na Hrvaškem.

Kljub prepoznavnosti veliko pozornosti posvečate marketingu.

- Seveda. Hrvaški trg je tako pomemben, da ga obdelujemo z vso resnostjo. Odločamo se za vse pristope: jumbo plakate, svetlobne in TV-reklame, modne revije... Lani, recimo, smo pripravili odmevno revijo v zagrebškem hotelu Esplanade. Letos smo vse naše velike kupce iz Evrope - in torej tudi iz Hrvaške - povabili na veliko modno revijo v Ljubljano. Vselej poskrbimo, da so v trgovinah na voljo katalogi, našim zvestim kupcem pa se oddolžimo tudi s kakšnim darilom ali pozornostjo, na primer ob rojstnih dnevih in drugih osebnih jubilejih.

Ali tudi vam povzročajo preglavice splošna ne-likvidnost hrvaških podjetij.

- Tudi. Težave so res velike. Ni malo primerov, ko plačila prihajajo z zamudo. Zato smo morali pooprstiti pogoje prodaje in se zavarovati na vse možne načine - z garancijami, menicami, čeki... Vendar to ni samo naš problem, gre za splošne razmere v hrvaškem gospodarstvu.

Kako na vaše poslovanje -vpliva slovensko-hrvaški sporazum o prosti trgovini?

- Z odpravo carin za nekatere slovenske izdelke so se lahko znižale tudi cene nekaterih naših proizvodov, predvsem ženskih oblačil. Sporazum je koristen, vendar je v nekaterih delih ohlapen. Gre za določila o poreklu materiala, v našem primeru tkanine, iz katere izdelujemo oblačila. Od ugotavljanja porekla je odvisno, katera Murina oblačila so oproščena carine in katera ne.

Ali ste kdaj opazili, da bi na vaše poslovanje na hrvaškem trgu vplivala politična nesoglasja med Slovenijo in Hrvaško?

- Nikoli. Poslujemo povsem nemoteno. To je navsezadnje razvidno tudi iz velikega prometa, ki ga ustvarjamo, in iz tega, da z naložbami še krepimo Murino navzočnost na hrvaškem trgu.

Kakšni pa so vaši odnosi z ostalimi slovenskimi podjetji na Hrvaškem, s slovenskimi predstavništvi in - Slovenci v Zagrebu?

- Smo hrvaško podjetje, vendar z večinskim slovenskim kapitalom. Imamo dobre odnose z vsemi podobnimi podjetji na Hrvaškem - od Lisce in Polzele do Palome, pa tudi s slovenskim veleposlanštvom. Poznamo delovanje Kulturno-prosvetnega društva Slovenski dom v Zagrebu in si želimo dobrega sodelovanja.

(i.t.)

KAJ JE NOVEGA V SLOVENSKO - HRVAŠKIH ODNOSIH?

Ilirska Bistrica - Slovenske in hrvaške enote za gašenje in reševanje so 5. junija izvedle skupno vajo

Požar. Sodelovalo je 310 profesionalnih gasilcev in 150 pripadnikov civilne zaščite. Enourno vajo so si ogledali slovenski in hrvaški notranji minister, **Borut Šuklje** in **Ivan Penić** ter slovenski obrambni minister **Franc Demšar**.

Podsreda

- 7. junija sta se sešla hrvaška ministrica za znanost in tehnologijo **dr. Milena Žic-Fuchs** in njen slovenski kolega **dr. Lojze Marinček**.

Mali Lošinj - Pripadniki enot za posebne policijske namene hrvaškega ministrstva za notranje zadeve so v sodelovanju s kolegi iz Slovenije 8. julija izvedli vajo Lošinj 1999. V vaji so preverili pripravljenost za izvedbo protiteroris-

tičnih akcij. Ljubljana, Zagreb - Nekdanjih ameriški obrambni minister **William Perry**, ki sta ga Slovenija in Hrvaška prosili, da pomaga pri iskanju rešitve za Piranski zaliv, je 14. junija prvič obiskal Ljubljano in Zagreb.

Mokrice - 16. junija so se v dvorcu Mokrice sešli predsednika slovenske in hrvaške vlade, **Janez Drnovšek** in **Zlatko Mateša** ter

Slovenske izvozne družbe in Hrvaške banke za obnovo in razvoj, **Marjan Kramar** in **Anton Kovačev** sta 14. julija podpisala sporazum o sodelovanju, ki predvideva izmenjavo podatkov o bonitetah hrvaških, slovenskih in drugih podjetij in bank ter posredovanje v poslih in njihovem zavarovanju.

Zagreb - Državni podsekretar v slovenskem ministrstvu za znanost **Peter Volasko** in pomočnik hrvaške ministric za znanost **Radovan Fuchs** sta 14. julija podpisala letni program sodelovanja, v katerega je uvrščenih 28 novih projektov iz biotehnologije, ekologije in novih materialov ter družboslovja in

humanistike.

Zagreb - V Kompasovem uradu v hotelu Esplanade je 15. julija začelo delovati predstavništvo Centra za promocijo turizma Slovenije.

Ljubljana - Slovenski dnevnik Delo je objavil rezultate telefonske ankete, v kateri je sodelovalo 735 ljudi. 58 odstotkov jih je menilo, da so odnosi med Slovenijo in Hrvaško slabi. 71 odstotkov vprašanih je menilo, da Slovenija ne bi smela popustiti v dogovaranju o Piranskem zalivu.

Na prvo mesto med zadevami, pri katerih bi Slovenija lahko bila bolj popustljiva, jih je več kot 35 odstotkov postavilo izplačilo prihrankov hrvaškim varčevalcem Ljubljanske banke.

Zagreb - Na otvoritvi svetovnih vojaških iger, 8. avgusta, sta bila tudi načelnik generalštaba Slovenske vojske **Iztok Podbregar** in državni sekretar v ministrstvu za obrambo **Bogdan Koprivnikar**.

Split - Načelnik oddelka vojaške mornarice v generalštabu Slovenske vojske **Marjan Meršak** je 17. septembra obiskal vojaško pristanišče Lora, kjer ga je sprejel poveljnik hrvaške vojaške mornarice viceadmiral **Vid Stipetić**.

Zagreb - Na 75. jesenskem mednarodnem zagrebškem velesejmu se je predstavilo 140 slovenskih razstavljalcev. Hrvaški trg je za slovenske gospodarstvenike zanimiv, vendar pa blagovna menjava pada. V prvih sedmih mesecih letošnjega leta je bila za 1,9 odstotka manjša, kot v enakem obdobju lani. Na otvoritvi velesejma je bila državna sekretarka v ministrstvu za ekonomske odnose in razvoj **Vojka Ravbar**.

Desno Trebarjevo - Blizu Siska se je 19. septembra v različnih veččinah pomerilo 380 članov podmladka hrvaške in slovenske gasilske zveze. Na srečanju sta bila tudi predsednika hrvaške in slovenske gasilske zveze, **Ernest Oery** in **Franjo Gregurić**.

Vukova Gorica - Na pobudo prebivalcev obmejnih krajev ob reki Kolpi je 24. septembra nastalo Društvo slovensko-hrvaškega prijateljstva Kolpa - Vinica.

Ženeva - Pomočnik hrvaškega gospodarskega ministra **Neven Mimica** in slovenski veleposlanik v Ženevi **Gregor Zore** sta 24. september podpisala protokol o koncu dvostranskih pogajanj v okviru postopka za sprejem Hrvaške v Svetovno trgovinsko organizacijo.

Mokrice - Predstavniki slovenskega in hrvaškega ustavnega sodišča so se 4. oktobra pogovarjali o izkušnjah v ustavno-pravni praksi.

Đakovo, Vrpolje - Slovenska naftna družba Petrol je 30. septembra odprla prva bencinska servisa na Hrvaškem, in sicer v Slavoniji - pri Đakovu in Vrpolju. V

oba servisa je Petrol vložil 3,120.000 mark. Do leta 2003 naj bi bilo na Hrvaškem 15 Petrolovih servisov.

Varaždin - Na varaždinskem občinskem sodišču je bila za 5. oktober sklicana prva razprava v tožbi proti nekdanjima uslužbenca slovenske obveščevalne službe, ki naj bi januarja lani pri Zavrču storila kaznivo dejanje vo-hunjenja proti Hrvaški. Razprava je bila preložena, ker prvoobtoženi **Anton Slatinšek** in drugoobtoženi **Branko Bezgovšek** nista prišla na sodišče.

Otočec - 5. oktobra sta se sešla slovenska ministrica za gospodarstvo **Tea Petrin** in njen hrvaški kolega **Nenad Porges**. Sporočila sta, da sporazum o Jedrski elektrarni Krško še ni usklajen.

Brdo pri Kranju - Predsednik hrvaške vlade **Zlatko Mateša** je bil 8. oktobra na prvem uradnem obisku v Sloveniji. S slovenskim premierom **Janezom Drnovškom** sta podpisala sporazum o premoženjskih zadevah.

Zagreb - Hrvaški zavod za statistiko je oktobra sporočil, da je Hrvaško v prvih devetih mesecih obiskalo 674.000 Slovencev, kar je za 8 odstotkov več, kot v enakem obdobju lani.

Zagreb - Na tiskovni konferenci za tuje novinarje (18. oktobra) je hrvaški predsednik **Franjo Tuđman** med drugim izjavil, da je Piranski zaliv hrvaški. Slovenija je naslednji dan po uradni poti zahtevala pojasnilo tega stališča.

Zagreb - Glavna slovenska državna tožilka **Zdenka Cerar** se je 18. novembra sešla s hrvaškim državnim odvetnikom **Berislavom Živkovićem**, pomočnico pravosodnega ministra **Snježano Bagić** in predsednikom vrhovnega sodišča **Marjanom Ramuščakom**. /Novice zbirala I.T./

FRAN ZAVRNIK: OČE NARODNE KNJIŽNICE IN ČITALNICE

Dr. Frana Zavrnik štejemo za očeta našega društva. Prav on je 2. oktobra leta 1929 sklical prvi uradni sestanek pripravljalnega odbora, 19. februarja leta

1930 pa postal prvi predsednik Narodne knjižnice in čitalnice, ki se je skozi desetletja razvila v današnje Kulturno-prosvetno društvo Slovenski dom. Predsednik društva je bil do leta 1933, nato pa še leta 1938.

Rodil se je 12. februarja leta 1888 v Zgornji Volčini v Slovenskih Goricah. Klasično gimnazijo je obiskoval v Mariboru in Novem mestu. Po maturi se je vpisal na študij veterinarske medicine na Dunaju, kjer je leta 1913 diplomiral, leto dni pozneje pa še doktoriral. Zanimivo je, da se je rodil kot Fran Zavrnik in da je s tem priimkom končal srednjo šolo. Po letu 1908 pa je kot študent na Dunaju iz svojega priimka odvrnil črko "e" in od tedaj je znan kot Fran Zavrnik. Prvo službo je nastopil kot deželni veterinar v Vranskem, po 1. svetovni vojni je postal okrajni veterinar na Ptuj, leta 1919 pa je začel postavljati temelje veterinarske službe v Murski Soboti. Tega leta so ga povabili v Zagreb in mu ponudili, da prevzame profesorski položaj na katedri za histologijo in embriologijo.

Dr. Zavrnik se je v Zagreb preselil leta 1921 in še istega leta postal rektor Visoke veterinarske šole. Iz visoke šole je nastala Veterinarska fakulteta in Zavrnik je bil njen dekan v letih 1931-34. V znanstveno-raziskovalnem delu se je osredotočil na hematologijo in embriologijo ter biometrično obdelavo trajanja gravidnosti. Leta 1931 je bil med ustanovitelji prvega jugoslovanskega veterinarskega znanstvenega časopisa Veterinarski arhiv. Njegov urednik je bil tri leta. Leta 1930 in leta 1936 je bil urednik leksikografske publikacije Veterinarski koledar. Oblasti Neodvisne države Hrvaške so dr. Zavrniku "upokojile". Leta 1941 so ga ustaši prijeli in deportirali v taborišče v Stari Gradiški. Po srečnem naključju se je rešil pred likvidacijo. Vrnil se je v Zagreb, kjer je v letih 1942-45 delal v knjigarni. Že takoj po koncu vojne se je preselil v Ljubljano, kjer je aprila leta 1946 postal direktor Veterinarskega znanstvenega zavoda Slovenije. Naslednje leto je postal profesor na Fakulteti za agronomijo in gozdarstvo, kjer je prevzel katedro za fiziologijo z anatomijo, histologijo in embriologijo. Leta 1953 so v Ljubljani ustanovili Fakulteto za agronomijo, gozdarstvo in veterino (poznejša Biotehnična fakulteta). Dr. Zavrnik je bil njen matičar, vodja katedre za anatomijo, histologijo in embriologijo na veterinarskem oddelku, v letih 1954-56 pa tudi dekan fakultete. V tem času se je ukvarjal tudi z medicinsko-veterinarsko terminologijo.

Njegovi kolegi, prijatelji in sodelavci so ga opisovali kot vestnega, pridnega, natančnega in vztrajnega delavca. Bil je strog, vendar pravičen profesor, ki je bil vselej pripravljen pomagati študentom. Njegova resnicoljubnost in iskrenost sta včasih mejili z naivnostjo. Ta lastnost mu je povzročila tudi precej težav.

Med 1. svetovno vojno, leta 1915, se je poročil z Zlato Dastich, dunajsko Čehinjco, s katero je imel dva sina in hčer. Po njeni smrti se je drugič poročil, in sicer leta 1956 s Franko Velan iz Rovinja.

Umril je 17. februarja leta 1963, pokopan pa je na pokopališču Žale v Ljubljani.

Silvin Jerman

DRAGUTIN DOMJANIČ PRI SLOVENCIH IN O SLOVENSKI LIRIKI

Znameniti hrvaški pesnik Dragutin Domjanič (1875-1933) je gojil velike simpatije do slovenske lirike. Zanimanje zanjo je prvič izrazil po izidu antologije "Cvjeće slovenskog pjesništva", ki jo je uredil Fran Ilešič, izdala pa (leta 1906) Matica Hrvatska v Zagrebu. Domjanič je o svojem pesniškem srečanju s slovensko poezijo pisal leta 1907.

Prepričan je bil, da je jezik na splošno - in tako tudi slovenski jezik - relevantna vrednost poetične besede. V zvezi s tem je zapisal: "Slovenski jezik je v prvi vrsti muzikalen. Med slovanskimi jeziki mu je tekunica samo še ruščina. Zato tudi ne preseneča, da so slovenske pesmi tako sladke, mehke in nežne, da se pri nas tako rade pojejo in da se je že pozabilo, da niso hrvaške. Bralec (antologije) bo že na prvi pogled opazil davno znane in mile pesmi, ki se pri nas na Hrvaškem pojejo kot narodne pesmi: Davi pa je slanica padla in Bom šel na planince, pa umetne pesmi Strunam in Luna sije (Franceta Prešerna), Za Hrvate naše brate (Lovra Tomana), Na jezeru bliz Triglava (Miroslava Vilharja), Hej vojaki opasujmo uma svetli meč (Franca Cengara) itd."

Ob poglobljanju v antologijo "Cvjeće slovenskoga pjesništva" se je Domjaniču utrnila tudi naslednja misel: "S prebiranjem slovenske pesmi ti je žal, ker nisi Slovenec. Kako lahko teče njihov stih, te izziva, da pišeš pesmi, ta zvonki jamski karakter jezika. Človeka bi kar zbolela tista resnost štokavskega narečja." Domjanič je opisal tudi svoj odnos do posameznih pesnikov, predstavljenih v antologiji. Za Antona Aškercu je napisal, da je močen in moderen pesnik. Vodnikovega Zadoljnega Kranjca je občutil kot rojeno brezbriznost. Ob prebiranju Miroslava Vilharja je čutil

hladne vrhove Triglava in videl prozorno globino jezera, po kateri "čolnič plava sem ter tje". Za Prešernovo Vrbo je zapisal, da njegova duša kar vidi domačnost srečne vasi. Ob prebiranju Ketteja je Domjanič ugotovil, da ga je osvežil vonj morja, našega sinjega morja, o kateremu pesnik poje: "O Adrija, kako naj te objame, kako te naj poljubi pogled moj!"

Domjaničevi pesniški vzori v slovenski liriki so prispevali, da je navezal stike s slovenskimi sodobniki in začel sodelovati v nekaterih slovenskih časopisih. Dopisoval si je z Božidarjem Borkom, Radivojem Peterlinom - Petruškom in Otonom Župančičem. V tridesetih letih je Božidar Borko v "Jutru" pisal: "Domjanič je predvsem poklican radi tega ker je bil vedno iskren prijatelj kulturnih stikov med Zagrebom in Ljubljano, stikov med hrvaškim in slovenskim duhovnim svetom. Priobčeval je v hrvaških revijah članke o naših pesnikih. Čital je Ketteja in Župančiča tako verno, kakor katerikoli slovenski častilec njune poezije". Boris Zarnik pa je zapisal: "Ravno kulturne vrednosti so pa oni pravi izraz narodne duše. Edino spoznavanjem teh vrednot moremo doseči ono zbliznanje, ki je potrebno, ako hočemo ramo ob rami delati za procvit naše prostrane domovine".

Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani hrani pismo, ki ga je Domjanič 20. marca leta 1930 poslal Otonu Župančiču. V pismu se slovenskemu pesniku zahvaljuje za slovesnost, ki jo je v Domjaničevo čast priredila ljubljanska akademija. Slavnostni govornik je bil Oton Župančič, Domjaničeve pesmi je recitala igralka Mihaela Šarič, pevski zbor pa je zapel dve uglasbljeni Domjaničevi pesmi (Zdrava Marija in Lan).

DOMJANIČEVO PISMO ŽUPANČIČU

Dragi prijatelju! Ako imam komu zahvaliti za krasni uspeh akademije u moju čast i čitave priredbe, to je sigurno u prvom redu Tebi, dragi pjesniče! Ti si se mnogo trudio i žrtvoval, da je sve tako lijepo i nadasve srdačno bilo. Ti si dao onaj glavni ton svemu - toplinu i iskrenost. Inače ne bi ta slava, koja je priređena meni, tako vanredno uspjela, premda ja - budimo iskreni - toga svega, barem u toj mjeri, nisam zaslužio. Znam, da su se i drugi trudili, ali Ti si za moga boravka izgubio čitave dane, - a i noći, samo, da meni ugodiš. Uz Tebe se žrtvovala i Tvoja milostiva gospoda supruga. Najljepše joj hvala. Hvala Tebi za sve što si učinio Ti sam osobno u svoje ime, a i s raznih drugih naslova

i časti, koje obnašas kao čovjek, koji si sada kulturom najjači u Sloveniji. Molim Te, izrazi zato i članovima ljubljanske opere mogu najveću hvalu. Svim, koji su sudjelovali na akademiji i g. ravnatelju opere Poliču, koji se mnogo trudio i solistima gg. Gostiču, gospi Štaglarjevoj, gospi Šarčičevoj, g. Majdičevoj, gospodi Betettu i g. Primožiču i g. Lipovšku i svim damama i gospodi od zbora Glazbene Matice - svima hvala. Izveli su svi svoje točke vanredno lijepo. Hvala i Pen klubu u Ljubljani, koji je sa općinom grada Ljubljane priredio tu uspješnu slavu. Ugodan i vanredno raspoložen je bio banket, koji je bio više srdačan nego služben, makar je bio svečano udešen. A nije bila manje ugodna ni Ruska Carska večera, koja je valjda radi svečanosti ili radi proljeća svršila velikim zalijevanjem od nebeskoga vrtlara. Biti će više cvijeća i pjesama. - Možda će ovi dani biti i proljećem za našu uzajamnost i ljubav, da Sutla više ne bude međa. Hvala gospodi od Pen kluba - naravski i gospođama, koje su s velikom ljubavi poljepšale ugodnu zabavu pod toplim okriljem interesantne peći. Sve je bilo lijepo i srdačno i više nego bratski. Ja se takovom primitku

*Domovina je ena
nam isem obalefina
in eno diofenje
in ena omst*

*Svoboda predani
da svobodom aboam,
in kaj je svituyi
in kaj je omst?*

*Boobnost je vere!
Kotv senjs mirra,
x raslijne v svituyi,
Ko nasle s omst*

ne bih bio nikad nadao. Ne bih rado nikoga izostavio, a ako ipak jesam, neka ne zamjeri, nije hotice. Svima hvala! Gospodina Župana nismo našli, pa Te još jedanput molim, izrazi i njemu moju hvalu. Gospi Cankarovej se moram posebno zahvaliti i ona se meni i mojoj sestri žrtvovala. Još jedanput, od srca zahvaljujem za ljubav, koju ste mi iskazali svi. Primi srdačan pozdrav od mene i od moje sestre. Uz rukoljub milostivoj gospodi supruzi ostaje Tvoj iskreni prijatelj Dragutin Domjanič

Po besedilu dr. Alojza Jembriha "Dragutin Domjanič kod Slovenaca" (Jezični i umjetnički izraz na kajkavskom tlu, Zbornik radova sa znanstvenih skupova u Krapini, Krapina, 1993) priredila Polona Jurinič

50. OBLETNICA SMRTI OTONA ŽUPANČIČA

Oton Župančič (Vinica, 23.1.1878 - Ljubljana, 11.6.1949) se je rodil očetu trgovcu in gostilničarju in materi hrvaškega rodu. Gimnazijo je obiskoval v Novem mestu in Ljubljani. Kot gimnazijec se je približal svobodomiselnim krogom in prišel v zvezo s Kettejem, Murnom in Cankarjem. Od taktar so ga uvrščali med štiri predstavnike slovenske moderne. Od leta 1896 je na Dunaju študiral zgodovino in zemljepis, vendar študija ni končal. Prvo pesniško zbirko Čaša opojnosti je izdal leta 1899, do leta 1945 pa so izšle še zbirke Čez plan, Samogovori, Zarje Vidove, Mlada pota in Zimzelen pod snegom. Napisal je tudi veliko pesmi za otroke, ki so objavljene v zbirkah Pisanice, Lahkih nog naokrog, Sto ugank, Ciciban... Leta 1904 je objavil dramski prvenec Noč za verne duše, njegovo glavno delo pa je tragedija Veronika Deseniška (1924). Veliko je prevajal - sprva predvsem gledališka besedila (Shakespeare, Moliere, Calderon, Rostand, Hofmannsthal), pozneje pa tudi daljšo prozo (Balzac, Dickens, Stendhal). Po 1. svetovni vojni je postal dramaturg SNG v Ljubljani, pozneje pa upravnik. Med 2. svetovno vojno je pod psevdonimom Anton Pesnik objavljval v partizanskih glasilih, po letu 1945 pa je opravljal številne častne politične in kulturne dolžnosti.

POSTILJONSKA ZVEZA "CELJE - ŠMARJE PRI JELŠAH - ZAGREB"

V knjigi Pošta na slovenskih tleh, ki je izšla v Ljubljani leta 1997, sem zasledil nekaj zanimivih podrobnosti o razvoju pošte, telegrafa in telefona do leta 1918. Iz knjige zveemo, da so pisemske pošiljke iz Celja dostavljali tudi v 86 oddaljenih krajev, na primer v Šmarje pri Jelšah, in da so za prevoze skrbeli zasebniki. To je bila brez dvoma najboljša pisemska in pot-

niška povezava Trsta, Kranjske in dela Koroške in Štajerske z Rogaško Slatino, Zagrebom in Hrvaško. Dolenjska je bila verjetno povezana prek Jastrebarskega. Zagotovo je to veljalo še v času mojega starega očeta in do otvoritve železniške proge Zidani Most - Zagreb leta 1865. Oče Anton mi je govoril, da je bila nekdanja gostilna naših prednikov postiljonska postaja za Šmarje pri Jelšah in Rogaško Slatino. Matevž Mirnik je bil dolga leta znan kot gostilničar "Postmichel". Težave s prenosom poštnih pošiljk najbolje predstavi opis prevoza svetovno znane zagrebske mumije z Dunaja v Zagreb med 19. in 25. junijem leta 1862. Ta mumija predstavlja svetovno znamenitost, saj je na svojih najdaljši obstoječi etruščanski tekst. Mumijo je Mihael pl. Barič, upokojeni pevovodja v pisarni na Dunaju oporočno podaril Jugoslo-

venski akademiji, oziroma Narodnemu muzeju v Zagrebu. Mumijo in posebno vitrino so pazljivo zložili v tri zaboje, ki so jih po železnici prepeljali do Zidanega Mosta in odtod s konjsko vprego do Zagreba. Prevoz Zidani most - Zagreb je stal 10 ft 48. Celotne stroške, ki so znašali 75 gt in 38 novč., je pokrilo "Predsedništvo kralj. namiestničkog vieća Kraljevina Dalmacije, Hrvatske i Slavonije".

Mirko Mirnik
/Prispevek je dr. Mirnik uredništvu Novega odmeva poslal letos poleti. Žal ni dočakal njegove objave. /
Rogaška Slatina okoli leta 1855

KULTURNA DOGAJANJA

LOTRIČ V HNK, FILHARMONIKI V LISINSKEM - Slavni tenorist **Janez Lotrič** je 22. ma-

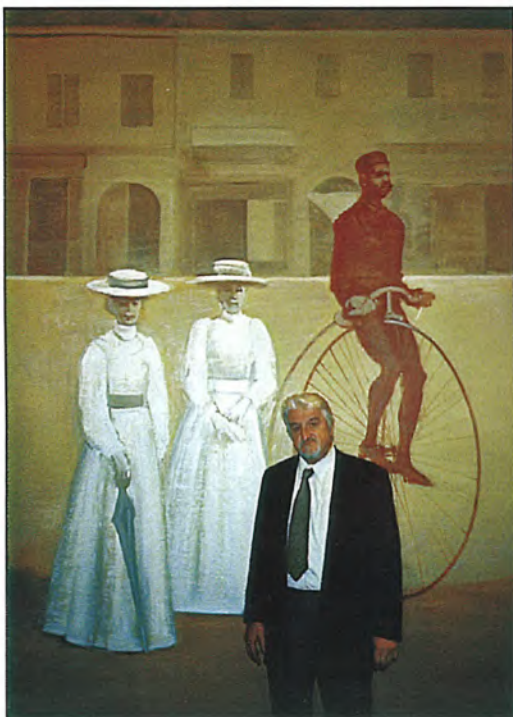
ja nastopil v zagrebškem HNK, in sicer kot Radames v Verdijevi Aidi. Istega dne je v dvorani Vatroslav Lisinski gostovala Slovenska filharmonija. Na programu so bili Cantilena Stanka Horvata, Chopenov Prvi koncert za klavir in orkester v e-molu s solistom **Andrzejom Ratusinskim** in Beethovenovo Eroico. Dirigiral je **Tadeusz Woiciechowski**.

SLOVENSKA SOLISTA V LISINSKEM - 25. in 26. maja sta bila v Lisinskem dva koncerta, na katerih sta med drugimi nastopila solista iz Slovenije - **Janez Lotrič** in **Markos Fink**. Na koncertu v spomin na Iva Andrića in Vladimira Preloga - dva nobelova nagrajenca in na koncertu v spomin na Lovra pl. Matačića. Izvedena je bila Bethovenova 9. simfonija v d-molu za soliste, zbor in orkester.

VLADO KRESLIN V KSETU - V zagrebškem klubu KSET sta 1. junija nastopila **Lidija Bajuk** in **Vlado Kreslin**, najpomembnejši imeni hrvaške in slovenske etno glasbe. Njunjo sodelovanje se je začelo s pesmijo Z ljubeznijo se ne trguje, ki sta jo v duetu odpela za Kreslinov zadnji album Muzika. Za album Kneja Lidije Bajuk sta skupaj posnela pesem Lepa

Mara. Pripravljata tudi skupni CD. **JORDANOV ZASTOR ZA HNK** - 4. junija so v zagrebškem HNK predstavili svečani zastor, izdelan po sliki **Vasilija Josipa Jordana** Trg Bana Jelačića 1895. Jordan si je pri slikanju pomagal s stari-

rimi fotografijami Harmice. Hotel je prikazati le poto Zagreba pred tehnološkim

in tehničnim stampedom ter poetiko zagrebške sentimentalnosti preden je Zagreb postal veliko parkirališče. Zastor je sedmi po vrsti, vendar prvi, posvečen Zagrebu. Izdelal ga je **Rudi Labaš**.

DNEVI SATIRE - Od 2. do 19. junija so v gledališču Kerempuh potekali 23. dnevi satire. Iz tujine je gostovalo samo Slovensko mladinsko gledališče iz Ljubljane s predstavo Kdo se boji Tennesseeja Williama v režiji **Matjaža Pograjca**. Režiser je prejel posebno priznanje za popestritev gledališkega izraza z učinkovitim medijskim pristopom.

RIFNIK V ARHEOLOŠKEM MUZEJU ZAGREB - v Arheološkem muzeju v Zagrebu je 3. junija odprta razstava

Rifnik - pot do zvezd Pokrajinskega muzeja Celje, avtorice **Darje Pirkmajer**. Predstavljene so bile najdbe z arheološke lokacije Rifnik, ki leži na severnem robu Kozjanskega, južno od Šentjurja pri Celju. Najdbe pričajo o nepretrgani poselitvi od 4. tisočletja pr.n.š. Na ogled je bilo 910 predmetov, zanimive rekonstrukcije pa so dočarale način življenja skozi vsa obdobja. Avtorica Darja Pirkmajer je za to razstavo leta 1997 dobila Valvazorjevo priznanje Muzejskega društva Slovenije ter priznanje Slovenskega arheološkega društva za najuspešnejši slovenski razstveni projekt v tem letu. Na otvoritvi razstave je bil poleg avtorice tudi župan občine Šentjur ob Celju **Jurij Malovrh**, poslanec v slovenskem Državnem zboru. Malovrh s sodelavci je rad sprejel povabilo v Slovenski dom, kjer smo mu predstavili naše društvo.

SVET GLASBE V LISINSKEM - Ob koncu sezone Sveta glasbe v KD Vatroslav Lisinski sta 8. junija nastopila Slovenski komorni zbor in zbor Consortium musicum, in sicer s Simfoničnim orkestrom HRT in dirigentom **Vladimirjem Kranjčevićem**. Na sporedu je bila Baščanska plošča, edino vokalno delo Stjepana Šuleka. Slovenski komorni zbor, ki ga vodi **Mirko Cuderman**, je to delo tudi posnel. Na sporedu so bili tudi L. Bernsteinovi Chichesterski psalmi in štiri duhovne skladbe G. Verdija.

FESTIVAL KOMORNE GLASBE V VUKOVARJU - Od 18. do 20. junija je bil v Vukovarju Prvi festival komorne glasbe. V prostorih razrušenega gradu Eltz je med drugimi nastopila slavna flavtistka **Irena Grafenauer**.

SLOVENSKA PIANISTKA V DUBROVNIKU - 17. junija je z Dubrovniškim simfonijskim orkestrom nastopila pianistka iz Slovenije **Tatjana Ognjanovič**. Na sporedu je bil Beethoven.

UMRL SLIKAR OTON GLIHA - 19. junija je v Zagrebu v 85. letu starosti umrl slikar **Oton Gliha**. Rodil se je leta 1914 v Črnomlju. Diplomiral je na zagrebški akademiji leta 1938. Leta 1953 je naslikal sliko Primorje, pr-

vo delo iz velikega ciklusa Gromače. Leta 1981 je izdelal svečani zastor HNK Ivan pl. Zajc v Reki. Za svoja dela je dobil številne nagrade in priznanja.

JANEZ LOTRIČ V TRUBADURJU IN NA OBLETNICI HDZ - 21. in 23. junija je v HNK v Zagrebu gostoval **Janez Lotrič**, in sicer kot Maurico v Verdijevem Trubadurju. Njegova partnerica je bila slavna hrvaška sosopranistka **Vlatka Oršanić**. Lotrič je 26. junija nastopil v KD Vatroslav Lisinski, in sicer ob 10. obletnici ustanovitve HDZ.

EUROKAZ - Od 23. do 30. junija je bil v Zagrebu Mednarodni festival novega gledališča Eurokaz. Za najboljšo predstavo je bila

izbrana predstava **Branka Brezovca** Cezar, v kateri so nastopili makedonski, slovenski in hrvaški igralci (iz gledališč MKC, SMG, Putokaz). Brezovec je prikazal trčenje treh civilizacij, pri čemer si je pomagal s tremi dramskimi teksti: Grumovim Dogodkom v mestu Gogi, Shakespearovim Cezarjem in Brechtovimi Deli gospoda Julija Cezarja.

UDOMAČENA SVETLOBA V ETNOGRAFSKEM MUZEJU - V zagrebškem etnografskem muzeju je bila 29. junija odprta razstava ljubljanskega etnografskega muzeja Udomačena svetloba. Avtorica **Irena Keršič** je s pomočjo arhitektke **Mojce Turk** ponudila etnološki pogled na razsvetljavo in njene pripomočke. Ljudje so svetila uporabljali glede na možnosti, stroške in gnotne razmere. Ponekod so preskočili obdobje petrolejk in so sveče uporabljali vse do električne napelja-

ve. Večina razstavljenih predmetov je iz 18. in 19. stoletja. Na otvoritvi je nastopil **Lado Jakša**, avtor ambientalne glasbe, ki spremlja razstavo. Razstavo so omogočili Urad za kulturo mesta Zagreba, hrvaško in slovensko ministrstvo za kulturo ter oddelek za kulturo in raziskovalno delo mesta Ljubljane.

ZAGREBŠKI POLETNI FESTIVAL - V bogatem programu, ki je potekal od 5. julija do 17. avgusta, so sodelovali tudi umetniki iz Sloveniji. 8. julija je v katedrali nastopil tenorist **Branko Robinšak** ob orgelski spremljavi **Marija Penzera**. Na sporedu so bila dela Haendela, Schuberta in Francka. 15. julija je nastopil trobentač **Stanko Arnold** v sodelovanju z

ska filharmonija z dirigentom **Markom Letonjo** in solistko na violončelu **Karmen Pečar**. Na programu so bila dela Berse, Laloa in Dvoraka. Marko Letonja pripada mlajši generaciji slovenskih umetnikov mednarodnega ugleda. Od leta 1992 je stalni dirigent Slovenske filharmonije, od leta 1995 pa umetniški ravnatelj tega orkestra. Dirigiral je tudi v milanski Scali. Petnajstletna violončelistka Karmen Pečar je izzvala pravo senzacijo na solističnih koncertih v Zagrebu, Ljubljani in Grazu. S trinajstimi leti je debitirala s Slovensko filharmonijo. Uspešno je nastopala v Mariboru, Zagrebu, Splitu, Dunaju, Salzburgu in Trstu. Je učenka Glasbene šole v Mariboru v razredu prof. Kovačiča in učenka Glasbene šole Dešpalj v razredu prof. Dešpalja.

18. julija je s Slovensko filharmonijo in dirigentom **Markom Letonjo** nastopila slavna hrvaška mezzosopranistka **Dunja Vejzović**. Na programu je bila Druga suita za godala M. Lipovška, Kindertotenlieder G. Mahlera in Romeo in Julija S. Prokofjeva.

20. julija je gostoval Balet SNG iz Maribora s Tangom, režiserja in koreografa Edvarda Cluga. V letnem kinu je bila slovenska premiera kontroverznega filma Željka Senečiča Dubrovniški zaton, v katerem eno od glavnih vlog igra Boris Cavazza. 26., 27., 28. in 29. julija so bile na trdnjavi Lovrijenac reprize lanske predstave Sheakespearovega Julija Cezarja. Glavno vlogo je spet uspešno

odigral **Radko Polič**. Predstavo je režiral Poljak **Janusz Kica**.

6. avgusta je nastopil World Youth Choir. To je zbor, ki ga sestavlja 90 izbranih pevcev do 26. leta starosti iz celega sveta (tokrat iz 32 držav). Zbor je izvedel tudi dve deli **Damjana Močvirka** (1967), ki je študiral glasbo na Akademiji v Ljubljani kjer deluje kot zborovodja in pedagog. 11. avgusta je z Dubrovniškim simfoničnim orkestrom kot solistka nastopila flavtistka **Irena Grafenauer**. Dirigiral je **David Shalon**. Grafenaurjeva je izvedla Mozartov koncert za flavto in orkester v g-duru.

15. avgusta so v okviru festivala odprli tretji mednarodni likovni bienale Mediteranska srečanja. Slovenija sta zastopala **Živko Marušič** in **Lujo Vodopivec**, ki je za posebno instalacijo prejel eno od treh nagrad. V mednarodni žiriji je sodeloval tudi **Aleksander Bassin**.

18. avgusta je bil v okviru ciklusa Pegaz na Festivalu večer hrvaške poezije posvečene **Tinu Ujeviću**. Po zamisli **Luke Paljetka** so Ujevićeve verze v hrvaškem, angleškem, francoskem, slovenskem, italijanskem in latinskem jeziku recitali igralci **Goran Matović**, **Vida Jerman**, **Nataša Wiela** in **Danica Casagrande**.

45. SPLITSKO POLETJE - Od 14. julija do 14. avgusta je bilo izvedenih 50 predstav, med njimi sedem premierno. Veliko polemik je bilo ob koncu festivala, ko sta nagradi Judita dobila Mladinsko gledališče iz Ljubljane in mezzosopranistka **Zlatomira Nikolova**,

solistka Ljubljanske opere, po poreklu Bolgarka.

OPRTALJ 99 - S predstavitvijo slovenske filmske produkcije se je 17. julija začel 4. Mednarodni filmski weekend Oprtalj 99, ki ga je organiziral Histria film iz Pule. Na filmskem platnu, postavljenem v središču Oprtja pred mestno cerkvijo, so si

gledalci lahko ogledali filme Fantastična balada **Boštjana Hladnika**, Abesinija **Karpa Godine**, Kratka domovina **Borisa Palčiča** in V leri **Janeza Bergerja**. Slednji je prejel nagrado za najboljši film na slovenskem festivalu v Portoržu.

STANKO ARNOLD V ZADRU - 17. julija sta v cerkvi Svestega Donata v Zadru nastopila trobentač **Stanko Arnold** in organistka **Ljerka Očič**.

ROCK FESTIVAL V OPATIJI - Julija je bil v Opatiji rock festival, na katerem so enkratno

nastop priredili **Lidija Bajuk**, **Vlado Kerslin** in **Hans Theessink** ob perkusionistični podpori **Aleca Thelfa**. Kreslin je s šarmantno zmesjo slovenskega in hrvaškega povezal delto Mississippija in svoje rodno Prekmurje ter diskretno usmeril glasbene tokove na ozemlje bluesa.

5. JAZZ FESTIVAL V NOVIGRADU - Od 23. do 25. julija je bil v Novigradu peti jazz festival Stella Artois Music Night 99. Glasbene noči Novigrada je odprl (kot pred petimi leti) **New Swing Quartet** iz Slovenije, ki ga je spremljala za to priložnost sestavljena skupina priznanih jazzistov, v kateri so bili **Primož Grašič**, **Jani Hace**, **Ratko Divjak** in **Blaž Jurjevič**.

HUMANITARNI KONCERT V PULI - 2. avgusta je bil v puljski areni humanitarni koncert za otroke Kosova. Nastopil je ruski državni simfonični orkester z dirigentom **Valerijem Polyanskym**. Med solisti sta bila tudi **Janez Lotrič** in mezzosopranistka **Merita Juniku** iz Ljubljane.

organistko **Ljerko Očič**. Izvedla sta dela Bacha, Haendla, Francka, Ebena, Dugana in Lebiša. 50.

DUBROVNIŠKI POLETNI FESTIVAL - Jubilejni Dubrovniški poletni festival se je začel 14. julija, končal pa 25. avgusta.

11. julija sta z Zagrebško filharmonijo, zborom in drugimi solisti nastopila tenorist **Janez Lotrič** in basist **Markos Fink**. Na sporedu je bila Beethovnova 9. simfonija. Dirigiral je Milan Horvat.

13. julija je z Zagrebško filharmonijo in dirigentom **Valterjem Dešpaljem** nastopila pianistka **Dubravka Tomšič**. Na sporedu je bil 2. koncert za klavir in orkester v g-molu Camillea Saint-Saensa.

17. julija je gostovala Sloven-

EVROPSKA KULTURNA MREŽA PONTES - Skupina mladih navdušencev iz Hrvaške je pred štirimi leti ustanovila Evropsko kulturno mrežo Pontes. Njeni člani z istomišljeniki po vsem svetu komunicirajo virtualno, prek interneta, letos poleti pa so jih povabili na Krk. Od 24. do 29. avgusta je o literaturi razpravljalo okoli dvajset ljubiteljev knjig iz Hrvaške, Slovenije, Avstrije, Madžarske, Nizozemske, Bosne in Hercegovine, Romunije, Makedonije, Španije, Rusije in drugih držav.

TRIO MELISANDE V UMAGU - 19. avgusta je v okviru Umaškega koncertnega poletja nastopil Trio Melisande, ki ga sestavljajo umetniki iz Slovenije in Italije: **Sofija Ristić**, harfa, **Milena Perić**, flavta in **Benjamin Bendstein**, viola so igrali dela Iberta, Ravela in Debussyja.

PETER TRONTELJ S HRVAŠKIMI JAMARJI - V začetku avgusta so zagrebški speleologi raziskovali Slovaško jamo na Velebitu. Na globini 1254 metrov so živeli osem dni. Vodja odprave je bil **Darko Bokšić**, hrvaškim jamarjem pa se je pridružil tudi slovenski raziskovalec **Peter Trontelj**. Zbiral je pijavke za slovenskega znanstvenika **dr. Borisa Keta**, ki jih bo preučeval v laboratoriju.

14. HISTRIONSKO POLETJE - 19. avgusta je bila premiera predstave Doktor po sili v režiji **Dražena Ferencine**. Eno od glavnih vlog je odigral **Bobi Marotti**. Marotti je celo poletje nastopal tudi v Tajni krvavega mosta Marije Jurić Zagorke.

32. MEDNARODNI FESTIVAL LUTKOVNIH GLEDALIŠČ - Festival je potekal od 27. avgusta do 3. septembra. 31. avgusta je nastopilo Lutkovno gledališče Ljubljane s predstavo Mehurčki, ki je namenjena otrokom, starejšim od petih let. 2. septembra je Lutkovno gledališče Jože Pengov iz Ljubljane izvedlo predstavo Farsa o advokatu.

KLUB MOČVIRJE IN MARKO BRECELJ - Nova koncertna sezona v zagrebškem klubu Močvirje se je začela avgusta, z nastopom kontroverznega glasbenika in dolgoletnega voditelja mladinskega kulturnega kluba v Kopru **Marka Breclja**. Nekdanji vodja legendarne slovenske skupine Bul-

dožer je novinarjem zaupal, da že dolgo boleha za ustvarjalno impotenco, da že osem let ni napisal niti ene pesmi in da je lani uglasbil le tri pesmice.

VASILJE JORDAN IN DUBROVNIŠKI FESTIVAL - 6. septembra je bila v galeriji Fortezza v Klovičevih dvorih v Zagrebu odprta razstava slik z naslovom Dubrovnik in njegov festival. Razstavljena so bila tudi dela **Vasilija Josipa Jordana**.

ANTON NANUT V DUBROVNIKU - Septembra je v atriju Kneževe palače **Anton Nanut** iz Ljubljane dvakrat dirigiral Dubrovniškemu simfoničnemu orkestru. 2. septembra so bila na sporedu dela O. Respighia, J. S. Bacha in F. Schuberta. 9. septembra je bil večer posvečen L.V. Beethovnu. Na sporedu sta bili Simfonija št. 4 in Simfonija št. 7.

2. DNEVI ORGELJ - 14. septembra so se začeli 2. Dnevi orgelj v Istri - Umag 99. Organisti iz Hrvaške, Slovenije, Italije, Avstrije, Nemčije in Francije so se 15. septembra zbrali v Tartinijevi hiši v Piranu, kjer so se sešli s predstavniki ministrstev za kulturo. Ta dan je slovenski organist **Milko Bizjak** zaigral na Nakičevih orglah v piranski cerkvi Sv. Jurija.

RAZSTAVA MAIL ART - V galeriji Vladimir Nazor v Zagrebu so 15. septembra odprli razstavo Mail Art, na kateri se je predstavilo 105 avtorjev iz celega sveta, od Kolumbije do Japonske. Tema razstave je bilo Mesto. Razstavljena so bila tudi dela **Neue Slowenische Kunta**. Razstava bo na ogled tudi na Reki in v Sloveniji.

REVIJA LISCE V ZAGREBU - Lisca je 14. septembra je v Smaragdni dvorani hotela Esplanade predstavila kolekcijo za pomladansko-poletno sezono leta 2000. Prek sto oblačil - bluz, kopalnih kostimov in perila - je potrdilo, da Lisca spremlja svetovne trende.

29. VARAŽDINSKI BAROČNI VEČERI - Koncerti so potekali od 20. septembra do 3. oktobra, in sicer v stolnici nebohoda blažene Device Marije. Na otvoritvi so nastopili Slovenska filharmonija,

Slovenski komorni zbor, zbor Consortium Musicum (zborrowodja **Mirko Cuderman**) in nemški solisti. Izvedli so delo J.S. Bacha Passion po Janezu. Dirigiral je maestro **Milan Horvat**.

26. septembra je nastopil Tartini Quartet. **Črtomir Šiškovič**, prva violina, **Romeo Drucker**, druga violina, **Aleksandar Milošev**, viola in **Miloš Mlejnik**, violončelo so izvedli Umetnost fuge, BWV 1080 J.S. Bacha. 1. oktobra je nastopil Varaždinski komorni orkester pod umetniškim vodstvom **Stanka Arnolda** in **Jožeta Haluze**. Kot solisti so nastopili trobentači **S. Arnold**, **T. Rukljjić** in **K. Fabijanić**. Na sporedu so bila dela Vivaldija, Marcella, Zipole in Telemanna.

2. oktobra je bil na sporedu oratorij v treh delih BWV 67 Salomon G.F. Haendla. To je bila prva izvedba na Hrvaškem. Pod dirigentsko palico **Mirka Cudermana** so nastopili Slovenski komorni zbor, zbor Consortium Musicum in Slovenski komorni orkester. Kot solisti so sodelovali baritonist **Matjaž Robavs**, sopranistki **Mateja Arnež** in **Elisabeth Kulman** ter tenorist **Marjan Trček**.

STANKO ARNOLD IN ORGLE HEFERER - 24. septembra sta v cerkvi Sv. Marka v Zagrebu nastopila trobentač **Stanko Arnold** in organistka **Ljerka Očić**. Nastop sodi v ciklus koncertov Orgle Heferer, ki ga že šest let pripravlja Prva hrvaška izdelovalnica orgel, harmonik in klavirjev Heferer, ustanovljena leta 1849.

FESTIVAL NOVEGA FILMA - SPLIT 99 - Festival se je začel 25. septembra. Peti festivalski dan je bil posebej intriganten; v okviru programa Fokus je bil pred-

vajan film slovenske režiserke **Maje Weiss** Cesta bratstva in edinstva, ki smo ga videli tudi v Slovenskem domu. Festival

TEKMOVANJE MLADIH DIRIGENTOV - 4. oktobra se je v dvorani Vatroslav Lisinski začelo mednarodno tekmovanje mladih dirigentov Lovro pl. Matačić. Med člani mednarodne ocenjevalne žirije je bil tudi dirigent **Uroš Lajovic** iz Ljubljane. Drugo nagrado je dobila **Karmen Kamenšek**, dirigentka slovenskega rodu iz ZDA. Izvedla je Bartokovega Čudežnega mandarina in Žarptico I. Stravinskega. Ko je prejela nagrado, je izjavila: "Težko je biti ženska, še težje ženska dirigent".

1. MEDNARODNI FESTIVAL SLEPIH IN SLABOVIDNIH - Na festivalu je 1. oktobra nastopilo gledališče slepih in slabovidnih Nasmeh iz Ljubljane. Biti slep ni ne mrak ne hendikep. Je samo drug način doživljanja. Pod tem motom že prek 51 let deluje zagrebški Dramski studio slepih in slabovidnih Novo življenje, ki je bil gostitelj prvemu mednarodnemu festivalu te vrste v Zagrebu.

NASTOP SLOVENSKE KITARISTKE - 9. septembra je s slavnimi zagrebškimi solisti nastopila **Svetlana Pušnik**. Izvedla je koncert za kitaro in godala F. Carrulla. Pušnikova je študentka tretjega letnika na Akademiji za glasbo v Ljubljani, in sicer v razredu prof. **Andreja Grafenauerja**. Letos je kot najbolj obetavna glasbenica dobila štipendijo za poletno šolo v Kopru.

KONGRES MUZEALCEV - 16. in 17. oktobra so se v Zagrebu sešli muzealci Icomove skupine za srednjo Evropo. Glavna tema zagrebškega srečanja, ki so se ga udeležili tudi slovenski muzealci, je bila Muzej kot mesto doživetih in vir informacij.

MOZARTOV REQUIEM - 20. oktobra je bil v dvorani Vatroslav Lisinski na sporedu slovesni koncert ob prazniku vseh svetih. Zagrebška filharmonija, Akademski zbor I.G.Kovačić in solisti so izvedli Mozartov Requiem. Kot solist je nastopil slovenski tenorist **Marijan Trček**. Dirigiral je gost iz Nizozemske H.U. Cnossen.

Kulturne dogodke spremljala *Polona Jurinić*

SLOVENSKA KAZALIŠTA U POHODU ZAGREBU

Od 3. do 7. studenog u zagrebačkom Hrvatskom narodnom kazalištu gostovala su tri slovenska kazališta sa svojim najboljim ili najnovijim predstavama - bolest glumca u Linhartovoj komediji "Veseli dan ili Matiček se ženi" onemogućila je, za ovaj puta, publici da upozna u izvedbi Slovenskog narodnog gledališta tu, rekli bismo, sveltremenu i prema nekim tvrdnjama, još uvijek najbolju komediju na slovenskom jeziku!

Prva dva dana gostovanja pripala su Primorskom dramskom gledalištu iz Nove Gorice i njihovoj, nagradama ovjenčanoj predstavi, drami Samuela Becketta "Kraj igre" u režiji darovitog, hrvatskoj publici dobro znanog, redatelja Vita Tauerera. Na minulom "Borštnikovom srećanju", tradicionalnoj smotri slovenskih kazališta u Mariboru, najvišom su nagradom nagrađeni predstava u cjelini i glumac Radoš Bolčina za ulogu Clova (Bolčina je nagrađen i na riječkom Festivalu malih scena ove godine). Tijekom dvosatne predstave ne zbiva se, tipično beketovski, praktički ništa - Hamm gnjavi Clova (prema nekim književnim teoretičarima radi se o piščevu autobiografsku iskustvu), a dvoje zanemarenih staraca skončavaju u kantama za otpad - cijelo se vrijeme, međutim osjeća napetost među likovima ali i njihova unutarnja treperenja: predstava za sladakusce, no možda pomalo teška za nespreme...

Drama Slovenskog narodnog gledališta iz Ljubljane planirala je svoj dolazak s dvije različite predstave - s "Matičekom" i često igranom Krležinom dramom iz "glembajevskog ciklusa" "U agoniji" koju je režirao Mile Korun. Prema riječima ravnatelja Drame Janeza Pipana, postavljanje Krležine drame izazvalo je veliko zanimanje slovenske publike, a ne manje i zagrebačke publike, već i zbog želje za usporedbom - naime, sve tri drame "glembajevskog ciklusa"

igraju se na pozornici Hrvatskog narodnog kazališta. Silva Čušin kao Laura Lenbachova pokazala je sve nijanse u ljubavnu životu žene - od ushita do gađenja! Ivo Ban kao njezin "legitimni" suprug, barun Lenbach, minimalnim je promjenama pokazivao vrlo širok raspon raspoloženja, dok je Križovec Igora Samobora, možda pomalo blijed, ipak jasno naznačio razloge Laurinih metamorfoza - i mi se tijekom izvedbe, kao i ona, pitamo za razloge njezine opijenosti njime.

Slovensko ljudsko gledalište iz Celja svojom je najnovijom premijerom, Molierovim "Don Juanom" u režiji mladog Jerneja Lorencija, završilo gostovanje slovenskih kazališta na pozornici hrvatske nacionalne kazališne kuće. Nažalost, redateljska pretrpanost neargumentiranim pojavama bilo u glumačkim likovima, odjeći, čudnim rekvizitima ili suigri, učinilo je priču o legendarnom zavodniku pomalo gnjavatorskom - naime, pitate li se neprestance: "čemu sad ovo?" ili "zašto ovako?", a to vas istovremeno niti ne zabavlja, onda je užitak kazališnog gledanja, uglavnom, promašen. Dok bi se još mogla i prihvatiti nova tehnologija i "kazalište u kazalištu", čitav niz "dosjetki" potpuno su deplasirane. Šteta, jer ništa od toga ne ide na dušu glumaca... Dakako, zacijelo postoje gledatelji koji bi o nabrojenim predstavama sudili drugačije, no vjerujem da nitko nije požalio dolazak tri večeri u Talijin hram - za svakog se sigurno našlo ponešto.

A što je s već tradicionalnom pričom o "jezičnoj barijeri"? Iznad pozornice projicirao se prijevod na hrvatski jezik, za koji su mnogi ubrzo zaključili da je - suvišan, tek možda povremeno mala pomoć. No, bilo je dobro znati da se uvijek možemo poslužiti prijevodima, te je tim čudnije da je gledalište bilo uglavnom poluprazno. A, je li i Vaše mjesto ostalo prazno?

Olga Vujović

ŽIVLJENJE Z MEDIJI

V Zagrebu so 22. oktobra predstavili knjgo treh avtorjev - dr. Mance Košir, predstojnice katedre za novinarstvo na Fakulteti za družbene vede v Ljubljani, Rajka Ranfla, slovenskega novinarja, redaktorja in režiserja, ter mag. Nade Zgrabljic. Slovenska avtorja sta pred časom v Ljubljani izdala knjigo Vzgoja za medije. Besedila iz tega dela in dopolnilo hrvaške soavtorice Zgrabljiceve pa so zdaj zbrani v knjigi v Život s medijima - priručnik u odgoju za medije. Za prevod iz slovensčine v hrvaščino je poskrbel Tomislav Šikić. Knjiga je namenjena vzgoji staršev in učiteljev. Da je taka vzgoja potrebna, opozarja že stavek na ovitku knjige: Današnji otroci že govorijo "moja družina, to smo mama, oče, televizor in jaz!" Knjiga ima 183 strani, je bogato ilustrirana, napisana pa je tako, da jo lahko prebereš v enem popoldnevu, ne samo kot poučno, temveč tudi kot zabavno čtivo. Delo sta poleg avtoric dr. Mance Košir in mag. Nade Zgrabljic predstavili še recenzentki prof. Zrinjka Peruško-Čulek in Željka Horvat-Vukelja, urednica lista za mlade "Modra lasta". Pridružila se jim je Vesna Škare-Ožbolt, svetovalka za politična vprašanja predsednika Franje Tuđmana. Dejala je, da so mediji močno orožje političnega življenja. Na koncu predstavitve je navzoče pozdravil veleposlanik Republike Slovenije na Hrvaškem Boštjan Kovačić. Silvin Jerman

OB GROBU VRAZOVE PESNIŠKE MUZE

V Samoboru je bilo 2. julija 10. srečanje poetov, na katerem je ljubezen ponovno združila Stanka Vraza in njegovo veliko ljubezen Ljubico. Sveža poezija pesnikov je zopet obogatila dušo. Mestece Samobor rojeva pesnike in umetnike. Odrpta je bila tudi razstava slik Zlatana Kovača (glagoljica). Vsako poletje je grob Ljubice Julijane Cantily, poročene Engler, okrašen s svežim cvetjem, odslej pa ga bo krasila tudi bronasta plaketa z Ljubičino podobo. Izdelal jo je kipar Ferdo Ivanščak. Plaketa je bila prej dolga leta v muzeju. Ivanščak je bil med prvimi študenti likovne akademije, ki ga je občina Samobor tudi štipendirala. Januarja bo v Gliptoteki njegova razstava. Umrl je mlad, zapustil pa je lik Ljubice, ki je v umetniškem ustvarjanju navdihovala našega rojaka Stanka Vraza. Cvetka Matko

OSREDNJA SLOVENSKA KNJIŽNICA V KARLOVCU

15. novembra je bila v Karlovcu že tradicionalna prireditev Dnevi slovenske knjige, ki jo prireja karlovska mestna knjižnica Ivan Goran Kovačić. Slovenske knjige so zdaj shranjene v novih, posebnih prostorih, v Osrednji knjižnici Slovencev. O tem je spregovorila ravnateljica karlovske mestne knjižnice Nada Eleta. Navzoči so bili predstavnici slovenskih društev iz Zagreba, Reke, Splita in Šibenika, Zveze slovenskih društev na Hrvaškem, slovenskega veleposlaništva na Hrvaškem, karlovske mestne uprave in knjižnice Mirana Jarca iz Novoga mesta. V večernih urah je Tone Pavček predstavil svojo novo knjigo Pesmi dolenske bližine. Pesniški večer je napovedala voditeljica Osrednje knjižnice Slovencev Dubravka Žgela-Hren, o pesniku pa je spregovorila Jadranka Matič-Zupančič iz novomeške knjižnice. Avtor je z neposredno interpretacijo svojih pesmi in z duhovitim komentarji navdušil občinstvo, ki ga je z večkratnim ploskanjem prisrčno pozdravljalo. (Sij)

VESELO NA IZLET - V ŠKOFJO LOKO!

V Škofjo Loko gremo. Je še kaj prostih sedežev v avtobusu? Ali imam prednost, ker pojem v zboru? Avtobus je že poln! Program boste dobili na avtobusu! Bodite točni! To so dialogi pred vsakim izletom.

Na cilj, na mestno parkirišče, smo prišli v dogovorjenem času in vodička Turističnega društva Škofja Loka nas je usmerila proti bližnjemu kapucinskemu samostanu. To je manjši samostan, ustanovljen leta 1707, zidan po običajnem konceptu z majhno klavzuro (dvoriščem) ob cerkvi in knjižnico, ki je tako majhna, da smo se komaj zgnatli vanjo. Pa vendar smo se potrudili, saj so nas zanimala knjige, ki jih je okoli 20 tisoč. Pater nam je ljubeznivo predstavil bogastvo najstarejših slovenskih knjig "inkunabul". Kar 19 jih imajo. To so knjige, ki so tiskane pred letom 1500. Videli smo v slovenščino prevedeno Dalmatinovo biblijo iz leta 1584, trojezični latinsko-nemško-slovenski Bohoričev slovar in še posebej znamenito besedilo škofjeloškega pasiona iz leta 1721. Po tem besedilu že dve leti uspešno prirejajo pasijonske igre, ki so zelo obiskane in hvaljene. Me-

glice so se dvignile in pred nami se je odprl pogled na staro mesto Loko z gradom nad njim. Nekdaj obzidano mesto obkrožata dve rečici, ki tečeta iz bližnje Poljanske in Selške doline in ki se pod mestom združujeta v reko Soro. To

je idealna lokacija, ki so jo za naselbino izbrali že davnega leta 973, ko je freišinška škofija dobila v gospodarjenje ta kraj. Vse do leta 1803 so jim loški podložniki služili s tlako (delom) in davščino v desetini in denarju. Njihovemu preudarnemu upravljanju se imamo zahvaliti, da so se zgradbe v Loki skozi stoletja čvale, dozidavale in obnavljale po potresih in požarih in drugih ujmah. Preko starega kamnitega mostu smo po ozki uličici med starimi zgradbami prišli do majhnega trga pred župno cerkvijo sv. Jakoba. Znamenita je po zvezdasto obokanem in živopisno poslikanem stropu, ki ga podpirajo vitki stebri tridelne ladje. Mojstrovina gotske dobe. Nedaleč stran stoji Hofmanova hiša, kjer

pod staro lipo strežejo znane škofjeloške kremšnite.

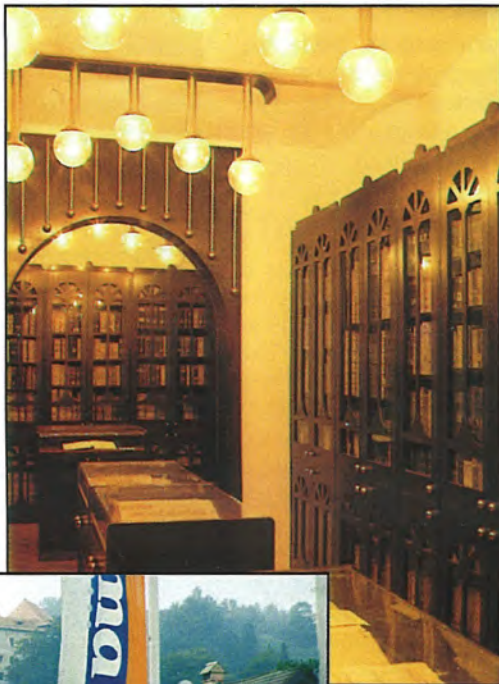
Čas nas preganja. "Pohitite!" nam govori vodička. "Malo si oglejte lokal našega turističnega društva", še pravi. Tu imajo spominke vseh vrst. (Na ves glas piskajoči lonček v Martinih rokah nas je pozneje prikoval k sedežem v avtobusu).

Strnjene fasade z baročnimi dekorativnimi elementi, portali... Pročelja z zidnimi slikami, (žal malo zapuščena), nanizana drugo ob dru-

di galerija domačega slikarja Mihaliča. V kletnih prostorih je okusno urejen gostinski lokal.

Končno smo posedli in si malo odpočili od toliko lepih vtisov. Kosilo je bilo okusno, pivo in vino izredna, razpoloženje pa tako, da brez slovenskih pesmi ni šlo. "Še kavica, potem pa dalje do Crngroba", nas je opozarjala vodička.

Nedaleč od mesta leži na pobočju gorskega hrba znamenita cerkev sv. Marije. Imenuje se Crngrob. Ljudska razlaga pravi, da je ime nastalo potem, ko je na grobu mestnega glavarja, ki

gem, kakor kulisa obkrožajo Mestni trg - Plac. V eni od dvanadstropnih meščanskih hiš smo si ogledali dvorišče in se seznanili s

tlorisnim konceptom. Nekateri smo pogledali v okusno urejene lokale, ki vabijo s kovanimi konzolnim reklamami. Posebej zanimive so hiše ob zožitvi trga, kjer so vrata v še vedno očuvanem obzidju. Ob obzidju se nam pogled upre v grajsko poslopje, v katerem je pokrajinski muzej, ki pa smo ga žal videli samo od daleč. Ni bilo časa za ogled. Spodnji trg ima obliko malo širše ulice. Enonadstropne hiše so posebne po tem, da se prvo nadstropje konzolno razširi nad pločnik. Fasade so slikovite, veselo obarvane. Za zgradbo nekdanje šole uršulink, ki je danes dom za starejše, ugledamo veliko kamnito zgradbo brez ometa - kaščo. Vanjo so podložniki stoletja nosili desetino svojega pridelka. Danes je v celoti obnovljena, v njej je tu-

je hotel preprečiti zidavo cerkve in je padel z odra, zrasla črna trava... Akademik F. Stele meni, da je crnogorska cerkev eden najpomembnejših spomenikov likovne umetnosti na Slovenskem. Cerkev ima več gradbenih faz, ki so vse ohranjene in se med seboj izredno posrečeno dopolnjujejo. Od majhne romanske cerkvice iz leta 1291, prek gotskih dozidav in mogočnega renesansnega zvonika, do neogotskega stebrišča pred vhomom v cerkev iz leta 1858. Zidovi so poslikani zunaj (podoba sv. Krištofa) in znotraj. Zlati glavni oltar je največji v Sloveniji. Milina likov, angelčkov, svetnic in svetnikov je legendarna. Rezbarska in kiparska tehnika je vrhunska.

Vračamo se proti avtobusu. Sonce je obsijalo gričevnato pokrajino, poslovlili smo se od lepote pokrajine in znamenitih gradbenih spomenikov tega kraja. V Ljubljani nas čaka še obisk sejma pohištva na Gospodarskem razstavišču. Premagane so komplikacije okoli parkiranja, ogled sejma je bil zanimiv zaradi primerjave s sejmom Ambienta na Zagrebškem velesejmu.

Domov v Zagreb smo prišli v ravno pravem času za spanje, sanjanje o naši lepi in bogati domovini.

Zlata Jeras

DROBTINICA IZ ZGODOVINE:

BLAŽENI ALOJZIJ STEPINAC NA TRIGLAVU

V nedeljo po končanem Višarskem romanju sta se napotila prevzvišena gospoda zagrebški nadškof - koadjutor **dr. Al.Stepinac** in ljubljanski škof **dr. Gregorij Rožman** na Triglav. V njunem spremstvu sta bila nadškofov študijski tovariš iz "Germanica" **dr. Lenček** in svetokrižki župnik **Krašna**. Z Mojstrane sta visoka cerkvena dostojanstvenika krenila skozi dolino "Vrata" v

Aljažev dom, kjer sta prenočila in drugi dan v Aljaževi kapelici maševala. V ponedeljek sta se povzpela od severne strani po sicer naporni, a dobro zavarovani dr. Tominškovi poti do kočice na Kredarici. Še isti popoldan je prevzvišeni nadškof koadjutor v spremstvu dr. Lenška kljub silnemu viharju in megli nadaljeval pot do

Aljaževoga stolpa na vrhu, kamor je došel ob 5 popoldne. Slučajno je bilo ta dan mnogo turistov Hrvatov v koči na Kredarici, ki so z občudovanjem opazovali mladega nadškofa koadjutorja, ko se je tako gibno in spretno povzpental po klinih na vrh Triglava. Oba visoka cerkvena kneza sta v terek zjutraj maševala v kapelici na Kredarici, kjer je ljubljanski škof dr. Gr. Rožman ta dan obhajal 29. obletnico svoje nove maše. Potem sta se pa po poti skozi "Kot" vrnila na Mojstrano. - V kočah in med potjo so številni slovenski in hrvaški turisti veselo pozdravljali tako škofa dr. Rožmana, častnega predsednika Aljaževoga kluba v IPD, kakor tudi simpatičnega nadškofa koadjutorja, o katerem je znano, da je navdušen alpinist, ki je že bil na "Gran Sasso". Nadškof dr. Stepinac je bival ta čas v planinskem letovišču Sv. Križ nad Jesenicami na oddihu.

(Iz Kronike župnije Dovje, 2. avgust leta 1936)

ŽUPANČIČEVA POT

"Župančičeva pot" je ostvarene ideje, kako povezati dva Župančičeva mjesta, Vinico i Dragatuš, a ujedno pokazati značajke belokrajinske pokrajine i tako povečati zanimanje za velikog pjesnika i perifernu slovensku pokrajinu.

U povodu 120. godišnjice rođenja Otona Župančiča tu zamisao je 1998. godine ostvario mr. **Janez Kramarič** sa suradnicima putem knjižice "Župančičeva pot od Dragatuša do Vinice", koja je izašla u izdanju ministarstva Republike Slovenije za kulturu, Uprave za kulturnu baštinu, a kao 195. svezak vodiča "Kulturni i prirodni spomenici Slovenije". Te iste godine održan je i prvi masovni pohod po Župančičevom putu. Pohodnici se upoznaju s Župančičevim rodnim i dječjačkim mjestom, Vinicom i Dragatušom, kao i s drugim selima između ta dva mjesta (Pusti Gradec, Veliki Nerajec, Mala Lahinja, Belčji vrh, Hrast pri Vinici, Perudina, Žeželj, Golek pri Vinici), s njihovim kulturnim i povijesnim znamenitostima i značajnim osobinama tih mjesta.

Važan dio na Župančičevom putu je zaštićen "Krajinski park

Lahinja" sa središtem u Pustem Gradecu. To su područje istražili i opisali prije nekoliko godina suradnici Zavoda za zaštitu prirode i kulturne baštine iz Novog Mesta. Taj park posjetitelju otkriva značajke i ljepote kraškog svijeta: rijeku, potok, ponore, špilje, močvare, staništa s posebnim životinjskim svijetom, rastlinjem i cvijećem, što privlači pozornost kako stručnjaka tako i ljubitelja prirode. Taj park sada povezuje oba Župančičeva mjesta i to u smjeru kojem je pjesnik išao još kao đak nižih razreda novomestne gimnazije u posjete rođacim od doma u Dragatušu do Vinice. Tadašnje prilike u Vinici i Dragatušu, Župančičevo dječjaštvo imaju odraza u njegovoj prozi i pjesmama.

Važna točka tog puta je Žeželj, koji je na 334 m jugoistočno od Perudine. Na šumom obrašćenom brdu nalazi se hodočasnička crkva Majke Božje, koja je bila izgrađena za vrijeme Valvazora. Opremljena je velikim baroknim oltarom i Langusovim slikama. Od crkve na Žeželju se uz kapelice križnog puta silazi u zaseok Golek i Župančičevu rodnju Vinicu.

Župančičevom putom će se pohodnici odmaknuti od uobičajene jednolične asfaltne ceste i upoznati dosad im nepoznati put kroz zelenu i raznoliku prirodu.

Put je brižno i vidljivo označen, pa nema straha od lutanja. Organizatori se nadaju velikom odazivu na taj put, naročito u kasno proljeće i ranu jesen.

Drugi skupni pohod održan je u subotu 12. lipnja o.g., povodom

50. obljetnice smrti pjesnika. Odazvala smo se i dva Zagrebčana, a pohod će postati tradicionalan, prigoda za susret i druženje ljubitelja prirode i poštovatelja pjesnika Otona Župančiča.

Zdenko Jurinić

NAŠ DRAGI PRIJATELJ ŽARKO DOLINAR

Malokateri hrvaški športnik je tako pomemben za Slovenijo in Slovence, kot upokojeni profesor anatomije na univerzi v Baslu, nekdanji svetovni prvak v namiznem tenisu in eden najboljših športnikov, kar jih je imela Hrvaška. Z **Žarkom Dolinarjem** se lahko pogovarjate ure in ure, ne da bi vam bilo tudi za trenutek dolgočas. Prava živa enciklopedija. Kmalu bo zakoračil v 80. leto starosti (rojen je leta 1920), toda še vedno je poln življenja, odprt, radoveden, informiran, stalno na potovanjih, v gibanju, med ljudmi. Je neverjetno priljubljen, o čemer sem se prepričala, ko sva se s soprogom skupaj z njim sprehodila po starem delu Zagreba in pila kavo v Tkalčičevi ulici.

Žarko Dolinar je Slovenec po očetu in to vedno poudarja. Mati je bila iz Koprivnice, iz slavne športne družine Friedrich. Žarkova strica sta bila **Dragutin - Karlek** in Krešo Friedrich, tudi vsestranska športnika. Starejši med njima, Karlek, zagrebški profesor zemljepisa, je bil državni reprezentant celo v treh športnih panogah: v nogometu (vratar), tenisu in atletiki. Žarko je vsekakor podedoval njune gene. Tudi njegov starejši brat Boris, pokojni sodnik Vrhovnega sodišča Hrvaške, je bil dober igralec namiznega tenisa. Žarko pripoveduje, da je bila mati dominantnejši član družine in da se je doma v glavnem govorilo hrvaško, toda njegov slovenski jezik je kljub temu tekoč in korekten.

Že z 19 leti je v Kairu (leta 1939) osvojil bronasto medaljo na Svetovnem nazmiznoteniškem prvenstvu. Bil je prvi Hrvat v zgodovini, ki je osvojil kakšno medaljo na svetovnem prvenstvu. Po 2. svetovni vojni, leta 1954, je v Londonu skupaj s pokojnim **Vilimom Harangozom** iz Subotice postal svetovni prvak v dvojicah. Samo leto dni kasneje je bil v Utrechtu, že s 35 leti starosti, v finalu drugi, takoj za Japoncem Tanakom.

V tem času je že bil doktor veterine in asistent na zagrebški veterinarski fakulteti. Pozneje je odšel v Švico, kjer živi še danes. Tam je končal še študij medicine, v katerem je ravno tako dosegel najvišji znanstveni razred.

V pokoj je odšel kot redni profesor anatomi-

mije na univerzi v Baslu. Zdaj pogosteje prihaja v Zagreb, zanimivo pa je, da je svoj 75. rojstni dan proslavil v Sloveniji, domovini svojega očeta. Ob tej priložnost ga je sprejel tudi predsednik **Milan Kučan**.

Žarko Dolinar je znan kot strasten zbiralec avtogramov. Kot eden od vodilnih zbiralcev v svetu se lahko pohvali s podpisi **Stalina, Hitlerja, Churchilla, Tita** in drugih velikanov svetovne zgodovine. V njegovi zbirki so tudi številni podpisi Nobelovcev, med njimi treh hrvaških: **Ružičke, Preloga in Andrića**. Družil se je z akademiki, slavnimi igralci, pisatelji, bil je dober znanec **Ernesta Hemingwaya** in **Garrija Cooperja**, ki mu je nekoč celo podaril svoje čevlje. Žarko je Cooperju rekel, da je po poklicu - grobar. In slavni igralec se kar ni mogel načuditi, kako je lahko nek grobar tako - razgledan! Posebej je ponosen na znanstvo z velikim filozofom 20. stoletja, očetom modernega liberalizma **Sirom Karlom R. Popperom**, s katerim je nekoč celo kegljal v novozelandskem Christchurchu, kjer je Popper tedaj predaval na univerzi.

Dolinar je lastnik okoli 500 umetniških slik neprecenljive vrednosti; nekatere med njimi sem videla tudi sama. Proglašen je tudi za "Pravičnika med narodi". To najvišje židovsko priznanje za nežide je prejel, ker je med 2. svetovno vojno rešaval Žide pred preganjanjem ustaškega režima. Njegovo ime je vpisano na čas-

tni seznam v centru "Yad Vashem" v Jeruzalemu.

Ko smo se pogovarjali v Zagrebu, je Žarko izrazil željo, da bi predaval v Slovenskem domu. Takrat bomo o njem slišali še kaj več. Znanstvenik, profesor, zbiralec in športnik Žarko Dolinar je predvsem velik humanist. In če želimo poudariti kakšno njegovo življensko lastnost, je to - pred vsemi drugimi - prav humanizem.

Olga Šikovec-Luncer

ŠPORTNA DOGAJANJA

ZAGREB - Julija je na stadionu Mladost potekal atletski miting. V teku na 100 m z ovirami bi morala sodelovati tudi najboljša slo-

Drugo mjesto - Brigita Bukovec bila je odmah do Ludmille Enquist

venska atletinja **Brigita Bukovec**, dobitnica srebrne medalje na zadnjih olimpijskih igrah v Atlanti. Na žalost domačinov je bila poškodovana. Tekmovanje je spremljala kot gledalka. S predsednikom HOO **Vrdoljakom** je podelila medalje zmagovalcem teka na 100 m z ovirami. Na koncu mitinga je Vrdoljak v imenu organizatorja Bukovčevi podelil plaketo, kot priznanje za njen dolgoletni prispevek k zagrebškemu atletskemu mitingu.

LJUBLJANA, MARIBOR - Julija je veliko hrvaških nogometnih klubov odšlo na priprave v Slovenijo in odigralo veliko prijateljskih tekem s slovenskimi klubi. Nogometaši **Hajduka** so igrali z ljubljansko **Olimpijo** na stadionu Šiška. Rezultat je bil 2 : 2. Na stadionu Ljudski vrt v Mariboru so domačini nadigrali Zagreb z 1 : 0. Gol je dal nekdanji igralec Hajduka **Filipović**. V štajerski prestolnici je gostoval tudi splitski Hajduk, ki ima v Mariboru veliko navijačev. Gledalci so spremljali razburljivo tekmo, v kateri sta se moštvi stalno izmenjavali v vodstvu. Na koncu je bil izid 2 : 2. Med ostalimi je igral **Gregor Židan**, nekdanji hrvaški in slovenski reprezentant. Igrala sta tudi nekdanja igralca Hajduka

Stipe Balajić in **Dalibor Filipović**. Pred tekmo je bila v mariborskem hotelu Orel v organizaciji Društva prijateljev Hajduka javna tribuna o Hajduku.

REKA - V prvi tekmi vaterpolskega memorialnega turnirja "Ivica Jobo Curtini", ki je bila julija, je Hrvaška pričakovano premagala Slovenijo z izidom 9 : 2.

LJUBLJANA - Avgusta je v dvorani Tivoli potekal košarkarski Turnir prvakov. **Union Olimpija** in **Cibona** sta odigrali tekmo, ki je bila po prvem polčasu poravnana. V drugem polčasu je Olimpija z nekaj hitrimi protinapadi nadigrala Cibono in zmagala z rezultatom 84 : 70. Košarkarje Cibone je vodil trener **Vinko Jelovac**, nekdanji odlični igralec Olimpije. Za Olimpijo igra veliko hrvaških košarkarjev in reprezentantov: **Emilio Kovačić**, **Gordan Zdravec**, **Damir Miličić** in **Jurica Golemac**. Olimpija je bila zmagovalca tega močnega turnirja.

ZADAR - Avgusta je v zadarskem akvatoriju potekalo Evropsko jadralsko prvenstvo razreda 470. Posadka Slovenije (**Čop** in **Margon**) se je odlično iskazala in je zasedla drugo mesto. Hrvati niso bili uspešni.

FIRENCE - V tem italijanskem mestu je potekalo Evropsko prvenstvo v vaterpolu. V isti skupini sta se znašli reprezentanci Hrvaške in Slovenije, ki je bila prvič

na Evropskem prvenstvu, Hrvaška pa je bila favorit. Slovenski reprezentanti so se dobro borili in so pokazali velik napredek, čeprav so osvojili 11. mesto, kar je dosedaj največji uspeh slovenskega vaterpola. Rezultat tekme med Hrvaško in Slovenijo je bil 9 : 4. Hrvaška je ves turnir odigrala odlično in je v finalu z Madžari osvojila srebrno medaljo.

ZAGREB - Od 9. do 17. avgusta se je v glavnem mestu Hrvaške odvijala največja športna prireditev po osamosvojitvi. Na slovesnem odprtju iger so na maksimirskem stadionu pod geslom "Moč plemenitosti za mir" in pred 30 tisoč gledalci korakali športniki - vojaki iz 80 držav sveta. Bilo jih je okoli 9 tisoč. Nastopilo je veliko vrhunskih športnikov, ki služijo vojaški rok v svojih državah. Slovenski in hrvaški vojaki - športniki so se zelo izkazali in so osvojili 15 medalj, od tega 7 zlatih - plavalka **Šparavec**, atleti-

nja **Javornik**, plavalec **Bučar**, padalci in veslači. Hrvaška je osvojila 54 medalj, od tega 14 zlatih - odbojkarice, košarkarji, vaterpolisti, veslači, plavalci, biciklisti...). Slovenska plavalka **Metka Šparavec** in hrvaški plavalec **Gordan Kožulj** sta osvojila vsak po tri zlate medalje.

ZADAR - Septembra sta se v prvem kolu košarkarskega pokala Rajmonda Saporte pomerili moštvi **Zadra** in **Polzele**. Zadar, okrepljen z dvema najboljšima evropskima košarkarjema **Radžem** in **Komazecem**, je bil veliki favorit. Savinjski Hopsi so se dobro držali in so skoraj zmagali. Izkušnje in kakovost so zmago prinesle moštvi iz Zadra, ki je zmagalo s 73 : 68.

VARAŽDIN - Na rokometnem Koka Croatia pokalu sta se oktobra pomerili ženski reprezentanci Hrvaške in Slovenije. Celo tekmo so domačinke vodile z minimalno razliko. Rezultat je izenačevala **Simona Šturm**, nekdanja igralka Podravke. Pred koncem so ji pošle moči in varovanke hrvaškega trenerja **Vinka Kandije** so bile poražene z izidom 28 : 30. V zmagovalni hrvaški ekipi je bila najboljša rokometasica ljubljanskega Krima **Vesna Horaček** z osmimi zadetki. *Rok Jurinić*

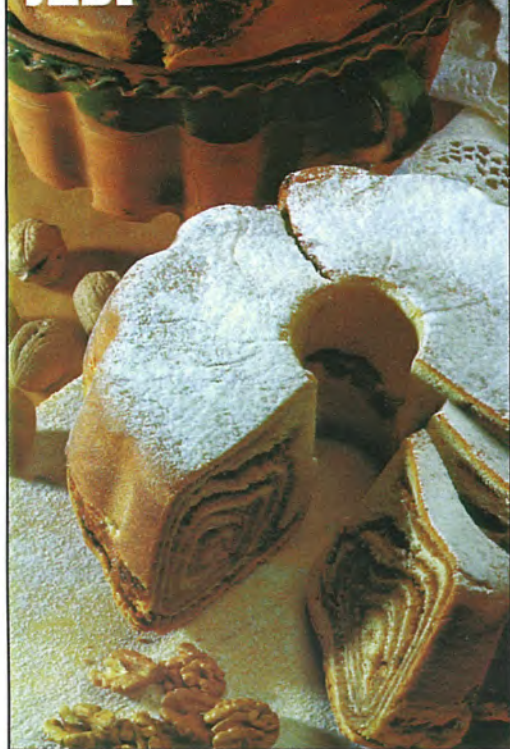
2. svjetske vojne igre
2nd Military World Games
Zagreb 1999
HRVATSKA/CROATIA

Dva več vesta, kakor eden sam
Boljša prva zamera nego druga
Brez potu ni medu
Po toči zastonj zvoniti
Laž ima kratke noge
Mi o volku - volk na vrata
Kdor hitro da - dvakrat da
Prerezane niti ne moreš več sceliti
Kdor drugemu jamo koplje, sam vanjo pade
Beseda dolg dela Dosti besedi - dosti dobrega ne rodi
Če hočeš star si odpočiti, moraš mlad se potruditi
Ne išči sreče širom sveta - največja sreča biva doma
Od zdaj petdeset let ne bode ne nas, ne čevljev ne dret
Redko zna gospodariti, kdor se ni učil služiti
Čas je denar Dober biti - ali ne sebe pozabiti
Lačna vrana se ne zmeni za strašilo
Kadar mačke ni doma - miši plešejo
Najboljši prijatelj je jasna pogodba
Kar se Janezek uči - to Janez zna
Izbrala Cvetka Matko

NE POZABIMO SLOVENSКИH JEDI

OREHOVA POTICA

Sestavine za testo: 60 dag moke, 4 dag kvasa, 2 žlici mlačnega mleka, 2 žlici moka, 1 žlička sladkorja, 2 rumenjaka, 5 dag masla, 5 dag sladkorja, 2 do 3 dl mleka, limonina lupina, sol

Nadev: 30 do 40 dag orehov, 2 dl mleka, limonina lupina, žlička cimeta, 2 žlici ruma, 10 dag sladkorja, 10 dag medu, 2 beljaka, 4 dg masla

Moko stresemo v skledo, jo pokrijemo in postavimo na toplo.

Medtem postavimo kvas: svež kvas zdrobimo, prilijemo dve žlici mlačnega mleka, dodamo dve žlici moka in žličko sladkorja, zmešamo in postavimo na toplo, da vzhaja. Medtem ko kvas vzhaja, penasto zmešamo maščobo, rumenjake ali cela jajca in sladkor. Mleko rahlo pogrejeemo, mlačnega osolimo, mu dodamo nastrgano limonino lupino in pripravljeno mešanico iz maščobe, jajc in sladkorja. Mleka s temi dodatki ne primešamo vsega, temveč ga po potrebi dodajamo kasneje. Iz pogrete moka, vzhajane kvasa in mlečne mešanice zamesimo ne pregosto testo in ga stepamo tako dolgo, da se lepo loči od skleda in kuhavnice. Tako obdelano testo pokrijemo s prtičem in ga postavimo na toplo, da vzhaja. Medtem ko testo vzhaja, pripravimo nadev. Na ogenj pristavimo mleko, mu dodamo maslo in polovico sladkorja ter ga zavremo. Z njim poparimo zmlete orehe. Zavremo tudi med in ga prilijemo mešanici. Dodamo nastrgano limonino lupino

co, cimet in rum. Počakamo, da se vse skupaj ohladi. Medtem stepemo beljaka s preostalim sladkorjem v trd sneg in ga previdno vmešamo v ohlajeno zmes. Nazadnje rahlo vmešamo maslo in vse skupaj premešamo. Ko testo toliko naraste, da se njegov obseg podvoji, ga razvaljamo za prst na debelo. Namažemo ga z nadevom, tesno zvijemo v zvitek in položimo v namaščen in z drobtinami potresen model.

Model postavimo na toplo, da potica še enkrat vzhaja. Vzhajano premažemo z raztepenim jajcem in postavimo v ogreto pečico.

Pečemo jo približno eno uro. Ko je pečena, jo takoj zvrnemo iz modela, da ne postane vlažna in skorjica ne odstopi.

Slavica Benko

VINJEN MENIH

Za testo potrebujemo: 6 jajc, 18 dkg sladkorja in 18 dkg ajdove moka.

Preliv: 20 dkg sladkorja, 0,5 l belega vina, malo klinčkov, skorjica cimeta, 1 vanilija.

Prilava: rumenjake penasto zmešamo s sladkorjem, postopno dodajamo v trd sneg stepene beljake in ajdovo moko. Tako pripravljeno zmes zlijemo v pomaščen tortni model in pečemo na 180 stopinj Celzija. Ko se torta peče, skuhamo vino in sladkor. Pustimo, da malo vre in na koncu dodamo zgoraj navedene dišave. Pečeno torto vzamemo iz pečice in takoj zalijemo z vročim prelivom. Ohlajeno torto okrasimo po želji, na primer s stepeno smetano ter vložnimi ali skuhanimi marelicami ali hruškami.

Marta Beker

PRISPEVEK K ETNOLOŠKIM RAZISKAVAM

PIKAPOLONICA KOT MOTIV NA SLOVENSKEMU PRTU

Kot je znano vsem kulturnim ljudem, je prt na mizi nepogrešljiv del vsakodanjega življenja. Tudi s tako podrobnostjo gospodinja rada pokaže svoj smisel za ureditev in je ponosna, če prt kdo pohvali. Okrasi in vzorci, ki jih najdemo na prtihi, seveda sodijo v neskončni kulturni zaklad nekega naroda. Že v davnini so stari Slovenci svoje prte krasili na razne načine, v začetku bolj po naključju, z madeži od vina ali maščob. Učene glave še vedno razpravljajo, kako je nastala zamisl za oslikavo prta. Najbolj logično zveni, da je v nekem trenutku nek madež povsem slučajno spomnil na določeno obliko. Vse ostalo je zgodovina. Seveda je bilo najtežje znanstveno obdelati temelje tega pojava.

Danes so - kljub nekaterim sporom - sprejeta naslednja dejstva, ki so plod obsežnih strokovnih raziskav:

1. Na Zemlji res obstaja država Slovenija (povzeto iz seznama OZN).

2. V Sloveniji povečini živijo Slovenci (popis iz leta 1991).

3. Slovenci praviloma živijo v hišah ali v stanovanjih, v katerih imajo kuhinjo in jedilnico.

4. Tam stoji jedilna miza.

5. Na jedilni mizi je pogosto prt.

6. Prti se delijo na velike in majhne, na čiste in umazane.

7. Nekateri so okrašeni z motivom pikapolonice.

Delo posebne strokovne skupine, ki se ukvarja z zgodovino, teče precej počasi. Trenutno razpravljajo o nastajanju običaja, da se miza pokrije s prtom. Največ je takih, ki stavijo, da je bila miza s prtom pokrita zato, da bi se z nje v trenutku, ko je k hiši prišel nepričakovani obisk, lahko bliskovito in z eno potezo vse pobralo z nje in umaknilo na varno. Ta cenjena raziskava je stekla na neki turistični kmetiji v Savinjski dolini, kjer se je nekoč ustavil dr. Schtrudelfresser, ki se je predstavil kot priznani avstrijski etnolog, ki raziskuje motive na slovenskih prtihi. Med obiskom je na mizi v jedilnici opazil prt, poslikan s pikapolonicami. Povedal je, da gre za prekrasen primer, k katerim bi se rad dlje ukvarjal in ga

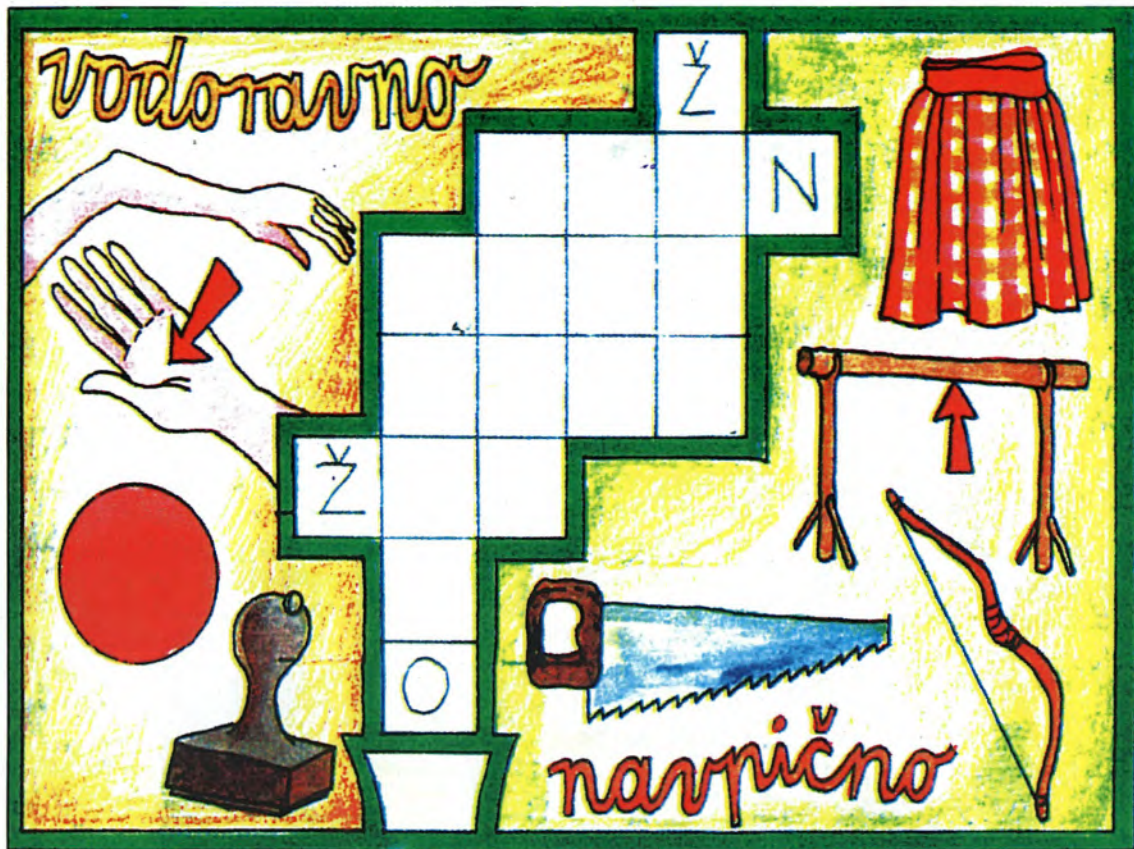
preučeval. Gostilničarju se je v glavi kar zavrtelo ob misli na skorajšnjo slavo. Poskrbel je, da se je miza šibila pod jedjo in pijačo. Medtem je dr. Schtrudelfresser študiral vzorce, z majhnimi črkami nekaj zapisoval v velik zvezek in sprejemal cenjene domače goste. Ko je po nekaj mesecih nenadoma izginil, so bili vsi zaskrbljeni, še posebej gostilničar, ki od uglednega gosta ni iztržil ni stotina. Modre glave v lokalni policiji so ugotovile, da se je najbrž utopil v Savinji; večkrat so ga namreč videli ob reki, ki je preučeval majhne rdeče žuželke s črnimi pikami. Le gostilničar je razmeroma zadržan, saj se je prav v tistem času zvedelo, da je neko domače dekle zaradi "obveznosti" nenadoma odpotovalo iz vasi... Danes so razmere naslednje: parlament bo verjetno z večino glasov potrdil večja sredstva financiranja za naslednje leto, ko naj bi se še več strokovnjakov posvetilo vprašanju, v kakšnih otenkih se pojavljajo pikapolonice na slovenskih prtihi. Zdaj se namreč že ve, da so na posamezne prte naslikane tudi v drugih barvah in ne samo v rdeči. Omenjene žuželke se medtem v paniki skrivajo pri sorodnikih - majskih hroščih, ali pa se množično izseljujejo v okoliške dežele, kjer prosijo za zatočišče...

Silvester Kmetič

DRAGI OTROCI!

Ko vam pišem, je pred nami samo še 45 dni do novega leta. Ko bo ta številka Novega odmeva v vaših rokah, bodo do vstopa v novo tisočletje manjkali samo še trije dnevi. Ali se zavedate, da bomo 1. januarja prvič napisali leto 2000 in da se bo ta dvojka na začetku ponavljala še nadaljnjih tisoč let?

Ali ste kdaj pomislili, kaj vse je človeštvo naredilo v zadnjih tisoč letih? Pa pogledjmo, kaj se je dogajalo ob prehodu iz prvega v drugo tisočletje. Takrat so najbolj ropotali z orožjem, to je bilo obdobje križarskih vojn. Temu krutemu času je sledila renesansa - najsvetlejša obdobje človeštva, prišlo je do razcveta znanosti, umetnosti, novih odkritij, novega načina gospodarjenja. Zame sta največja dogodka iztekajočega se tisočletja iz leta 1492, ko je Kolumb odkril Novi svet in iz leta 1969, ko je prvi človek stopil na Mesec. Kako se je to zgodilo, sem videla tudi sama po televiziji. Moja mami je bila takrat doma in spomnim se, kako

sem jo klicala: "Mami, mami! Pridi, pogledj, pristali so na Luni". Kaj nas oziroma vas, dragi otroci, čaka v naslednjem tisočletju? Kako boste vi pomagali, da bo svet boljši in lepši? Ste kdaj pomislili

na to? Obodje, ki se izteka, je prineslo toliko znanja in bogastva. Na vas je, da te zaklade prenašate naprej, da bodo dostopni vsem 6 milijardam ljudi na Zemlji in ne smete pozabiti, da je planet, na katerem živimo, naš edini dom, da ga morate čuvati tudi za tiste, ki se bodo rodili v naslednjem tisočletju. Vam, vašim staršem in starim staršem, ki vas tako pridno vodijo v Slovenski dom, pa želim **SREČNO NOVO TISOČLETJE.**

Slavica Benko

Rešeno križanko pošljite na naslov: Slovenski dom, Masarykova 13, 1000 Zagreb (s pripisom Za križanko)

Dva pridna reševalca bosta prejela naslednji knjižni nagradi:

1. **Damjan Ostreljić** dobi knjigo Janeza Bitenca in Marjance Jemec Božič, z naslovom Telefon v mestu Tutukaj,
2. **Oliver Nikčević** pa dobi knjigo Harriet Beecher Stowe, z naslovom Koča strica Toma.

Dve pesmi Otona Županciča

CICIBAN - CICIFUJ

Ciciban teče v zeleni dan;
ptičica znanka v goščavi
vsak dan lepo ga pozdravi:
"Ciciban, Ciciban, Ciciban,
Ciciban, dober dan!"

Ciciban, kaj pa je danes, čuj!
Kaj ti to ptička prepeva?
Po vsej dobravi odmeva:
"Cicifuj, Cicifuj, Cicifuj,
Cicifuj, fej in fuj!"

Ciciban misli: "Zakaj Cicifuj?"
takrat si roke zagleda,
pa se domisli: "Seveda,
danes se nisem umil še, fej,
fuj, danes sem res Cicifuj!"

Bister potoček se vije čez plan,
preko kremenov se lije;
Ciciban v njem se umije,
ptička zapoje spet: "Ciciban,
Ciciban, dober dan!"

PESEM NAGAJIVKA

Zima, zima bela

vrh gore sedela,

vrh gore sedela,

pa tako je pela,

pa tako je pela,

da bo Mirka vzela,

da bo Mirka vzela,

ker on nič ne dela,

ker on nič ne dela,

ker on nič se ne uči -

čaki, čaki. Mirko ti!

ALI STE VEDELI...

... da se je slovenski narodni preporoditelj **Matija Majar** (1809 - 1892) v letaku "Kaj Slovenci terjamo?", tiskanem 5. aprila leta 1848, zavzel za ustanovitev univerze v Zagrebu.

... da je slovenski pripovednik in naravoslovec **Fran Erjavec** (1934 - 1887) v letih 1860-71 poučeval na realki v Zagrebu. V tem obdobju je veliko potoval (Bosna, Dalmacija, Češka, Francija, Italija) in povsod preučeval živalstvo in rastlinstvo. Leta 1875 je bil imenovan za rednega profesorja zagrebške univerze, vendar se ni odločil za vseučiliško kariero. Istega leta ga je na podlagi razpra-

ve o slavonskih poljih Jugoslovanska akademija znanosti in umetnosti izvolila za dopisnega člana.

... da je bila v Pulju že leta 1908 odprta Slovenska narodna knjižnica.

... da je slovenski podjetnik in mecen **Jožef Gorup** (1834 - 1912) leta 1876 na Reki ustanovil lastno podjetje, ki se je ukvarjalo z zakupom davkov in prevzemanjem večjih javnih del, hotelirstvom in finančnimi posli. Sčasoma je postal eden najbogatejših Slovencev. Kot zaveden Slovenec je podpiral vse, kar bi lahko prispevalo h gospodarskemu in kulturnemu osamosvajanju Slovencev.

... da bi zagrebški list *Südslavische Zeitung*, ki je izhajal leta 1871, po številu slovenski dopisov in povezovanju hrvaških in slovenskih interesov lahko šteli kot prvo

skupno hrvaško-slovensko glasilo. Sourednik časopisa je bil **Josip Jurčič**.

... da je pesnik in nabožni pisatelj **Luka Jeran** (1818 - 1896) gimnazijo obiskoval v Karlovcu, kjer se je pridružil ilirskemu gibanju. Jeran je bogoslovje končal v Ljubljani, kj je bil leta 1846 posvečen. Več let je bil kaplan v različnih slovenskih krajih, nato pa misijonar v Afriki. Od leta 1869 je bil papežev komornik, od leta 1882 pa solni kanonik.

... da sta slavna slovenska kiparja **Boris** in **Zdenko Kalin** študirala na likovni akademiji v Zagrebu. Boris Kalin (1905 - 1975) je specialko opravil pri **Ivanu Meštroviću**. Bil je dolgoletni profesor na ljubljanski likovni akademiji in član slovenske akademije znanosti in umetnosti. Prejel je šte-

vilna priznanja, med njimi kar trikrat Prešernovo nagrado (1947, 1948, 1950). Zdenko Kalin (1911 - 1990) se je kiparstva učil pri profesorju **F. Kršiniću**. Tudi on je poučeval na ljubljanski likovni akademiji, postal pa je tudi član SAZU. Prešernovo nagrado je prejela dvakrat (1959, 1982).

... da je pisatelj in literarni zgodovinar **Fran Celestin** (1843 - 1895) od leta 1876 živel v Zagrebu. Sprva je bil gimnazijski profesor, od leta 1878 do smrti pa je predaval slovanske jezike na zagrebški univerzi.

... da je slovenski impresionistični slikar **Matija Jama** (1872 - 1947) maturiral v Zagrebu, kjer je pozneje tudi občasnno živel. Med njegovimi slikami so pogosti motivi s Sotle, Kolpe in Plitviških jezer. (I.T.)

Novi odmev izdaja *Kulturno-prosvetno društvo Slovenski dom* iz Zagreba s pomočjo *Ureda za nacionalne manjine Republike Hrvatske* in *Ministrstva za kulturo Republike Slovenije*. **Za izdajatelja:** Darko Šonc. **Urednik:** Silvin Jerman. **Uredništvo:** Miroslava Marija Bahun, Slavica Benko, Marijan Horn, Polona Jurinič, Ivica Kunej, Cvetka Matko, Franc Strašek, Darko Šonc, Ilinka Todorovski (pregled, priprava in oprema besedil). **Oblikovanje in prelom:** Ljudevit Gaj. **Tisk:** FS d.o.o., Hrvatske bratske zajednice b.b., Zagreb. Izhaja občasnno v slovenskem in hrvaškem jeziku. **Naklada:** 500 izvodov. **Naslov uredništva:** *Kulturno-prosvetno društvo Slovenski dom*, Masarykova 13/1, 10000 Zagreb, telefon/telefaks: 4855 171, e-mail: slovenski-dom@zg.tel.hr

MURA
European Fashion Design
since 1925

Savska 41
Zagreb